

Samenwerkingsverband
Regio Eindhoven

Samenwerken in een nieuw perspectief

Regionale Agenda 2011-2014

SAMENVATTING

REGIONALE AGENDA 2011 - 2014

Nieuwe perspectieven in regionale samenwerking

De 21 gemeenten in de regio Eindhoven hebben een lange traditie van samenwerken. Al jaren bundelen zij de krachten op een breed scala aan onderwerpen. De samenwerking wordt nu gericht op het realiseren van de ambities van Brainport Eindhoven. Daar ligt de grootste meerwaarde van onze samenwerking.

Om aan de top te blijven als technologie-regio, zijn er nieuwe inspanningen nodig, een frisse aanpak. Het loont de moeite: als de regio zijn toppositie vasthoudt en versterkt, plukt elke gemeente daar de vruchten van. In de Regionale Agenda 2011 - 2014 zetten de 21 gemeenten die de regio Eindhoven vormen, de lijnen uit waarlangs dat doel bereikt kan worden. Daarmee verandert het karakter van de samenwerking naar het doelgericht realiseren van gezamenlijk gestelde ambities.

De regio Eindhoven is uitgegroeid tot een Europese topregio met een hecht netwerk van onderzoeks- en kennisinstellingen, kennisintensieve bedrijven, hoogwaardige maakindustrie en een innovatief agro-food complex. De 21 gemeenten vormen samen één regio; een fijnmazig netwerk met sterke functionele verbanden. De gemeenten in de regio vullen elkaar aan en versterken elkaar waardoor op regionale schaal een sterke economie en een aantrekkelijk leefklimaat is ontstaan.

Aan de top blijven door samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid

De ambitie is helder: de regio Eindhoven wil uitgroeien tot de best presterende regio van Nederland, tot een van de technologisch meest innovatieve regio's van Europa en behoren tot de top 10 van de wereld. De route naar dit doel is geschetst in de Brainport 2020 agenda. Dit is een gezamenlijke agenda voor een gezamenlijke toekomst. Sleutelwoorden zijn: dynamische, goed bereikbare regio met sterke economie; magneetfunctie voor kenniswerkers; hoog voorzieningenniveau; sterke nationale en internationale uitstraling; betrokken samenleving met hoog zelforganiserend vermogen.

De basis voor de toekomst van de regio is de samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid (Triple Helix). De hechte samenwerking van deze partijen in dynamische, niet-hiërarchische structuren is het fundament onder Brainport. Ieder van de drie partijen speelt zijn eigen unieke rol. De overheid gaat over de woon- en leefomgeving en het stimuleren van een goed economisch klimaat. Alle 21 gemeenten hebben hierin hun specifieke opgaven. De gemeenten vullen elkaar aan en vormen gezamenlijk een complete regio. Dit vraagt ook om een gezamenlijke verantwoordelijkheid bij het realiseren van onze regionale toekomst.

Rol SRE

In de brede samenwerking tussen markt, onderwijs en overheid neemt het SRE een bescheiden maar cruciale plaats in. Het SRE is een versneller en verbinder in de samenwerking. Het gaat met name om het bij elkaar brengen van alle partijen om te werken aan de verwezenlijking van de doelstellingen en ambities en samen resultaten te bereiken. De samenwerkende partijen nemen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de strategie en de inhoudelijke agenda. De gemeenten gaan uit van eigen kracht en doen in principe zelf wat zij zelf het beste kunnen. De thema's op regionale schaal worden belegd bij het SRE, dat zorgt voor meer slagkracht en snelheid in de samenwerking. Het SRE richt zich op strategieontwikkeling, beleidssynchronisatie, proces- en projectsturing en specifieke dienstverlening op contractbasis.

Onze missie als samenwerkingsverband

Via het SRE streven de 21 gemeenten in de regio Eindhoven naar een excellente regio die zich onderscheidt door creativiteit, innovatie en technologie. Kennisontwikkeling en innovatieve bedrijvigheid van wereldformaat gaan daarin samen met een prettige leefomgeving. Die biedt een hoge ruimtelijke kwaliteit en excellente voorzieningen en staat daarnaast voor saamhorigheid en

gemeenschapsgevoel. Door samen te werken versterken de gemeenten hun eigen kracht en realiseren zij een betere, duurzame toekomst voor alle inwoners van de regio.

Focus op economie en leefbaarheid

We kunnen de ambitie van de regio alleen realiseren wanneer de 21 gemeenten samen het verschil willen maken. In de strategie staan economie en leefbaarheid centraal. Voor de inhoudelijke samenwerking onderscheiden we een aantal subthema's:

- **Economische structuurversterking**
We kiezen voor één economische strategie voor de regio waarbij de Brainport-ambitie leidend is. In het verlengde zetten we een economisch ontwikkelingsprogramma in gang over de volle breedte van de speerpuntsectoren, van hightech systems tot food en energie. Een regionale ontwikkelingsmaatschappij en een regionaal stimuleringsfonds zorgen voor economische impulsen.
- **Campussen en bedrijventerreinen**
Op het gebied van bedrijventerreinen maken we regionaal en subregionaal een gezamenlijk programma met afspraken hoe we het aanbod van bedrijfsruimte op de vraag afstemmen. Speciale aandacht wordt hierbij gegeven aan de ontwikkeling van de campussen als broedplaatsen van nieuwe ontwikkelingen en bedrijvigheid.
- **Arbeidsmarkt**
Vooral demografische ontwikkelingen zullen in de nabije toekomst schaarste op de arbeidsmarkt veroorzaken. De regionale samenwerking richt zich op het afstemmen van vraag en aanbod, het aantrekken van internationale kenniswerkers, het afstemmen van regionale scholing op de marktvraag en het realiseren van een arbeidsmarktoffensief om het aanwezige arbeidspotentieel volledig te benutten.
- **Gebiedsontwikkeling**
De Brainport-ambitie om tot de internationale top van technologieregio's te behoren vraagt om een aantrekkelijk woon- en werkmilieu. De kwaliteit van de leefomgeving is een optelsom van lokale en regionale factoren, waaraan elke gemeente bijdraagt met specifieke kwaliteiten. Voor een sterke regio is het belangrijk om keuzes te maken en aanwezige kwaliteiten te versterken. Dit vraagt om gebiedsontwikkelingen met een regionale betekenis. Het SRE vervult daarin een coördinerende en verbindende rol.
- **Wonen**
Het is belangrijk om het woningaanbod goed af te stemmen op de demografische ontwikkelingen in de regio. Het doel is een evenwichtige, ontspannen woningmarkt. Daarvoor moeten afspraken worden gemaakt op regionaal niveau. Het accent ligt echter op subregionale afstemming en beleidssynchronisatie. Extra aandacht is noodzakelijk voor de huisvesting van kenniswerkers, arbeidsmigranten en kwetsbare doelgroepen.
- **Infrastructuur en mobiliteit**
Nu nog liggen bevoegdheden op het gebied van verkeer en vervoer bij de regio, maar het kabinet wil die verleggen naar de provincie. In die situatie zien wij voor de regio vooral taken weggelegd op het terrein van verkeers- en inframanagement en het behartigen van de regionale mobiliteitsbelangen bij Rijk en provincie. Zolang infrastructuur en mobiliteit nog tot de wettelijke taken van de regio behoren, werken wij aan het bereikbaar maken en houden van de regio, het beïnvloeden van mobiliteitsgedrag en het stimuleren van innovatie.
- **Duurzaamheid**
In het kader van duurzaamheid zet de regio in op de thema's 'klimaat en energie(transitie)', 'cradle-to-cradle' en 'gezondheid en biodiversiteit'. De regio wil in 2040 onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Duurzaamheid zien we als een integraal onderdeel van alle (overige) beleidsthema's.
- **Voorzieningen**
Sociaal-culturele ontwikkeling is essentieel voor een hoogwaardige leefomgeving. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het aanbod van culturele voorzieningen, de recreatieve infrastructuur en zorgvoorzieningen. Dit zijn voornamelijk lokale thema's, maar op regionaal niveau is op een aantal terreinen (zoals cultuur en versterking van het toeristisch profiel) afstemming van beleid wenselijk. Op het gebied van zorg wil de regio een actieve rol vervullen in innovatie en het gezamenlijk voorbereiden van gemeentelijk beleid.

Organisatie van de gemeentelijke samenwerking

In de regio Eindhoven werken de gemeenten al jarenlang met succes samen in het SRE. Samen bepalen zij de strategie voor thema's die gemeentegrenzen overstijgen. Daarnaast werken zij ook steeds meer en beter samen op subregionaal niveau. Niet alle thema's hebben immers een regionaal belang. Gemeenten hebben bovendien niet allemaal dezelfde belangen bij regionale thema's. Daarom streven we naar samenwerking in een flexibele structuur, met het SRE als verbindende factor op het regionale schaalniveau. In de komende periode willen we die structuur gaan organiseren, waarbij we er ook voor willen zorgen dat gemeenteraden nauw betrokken zijn bij de regionale strategievorming.

Financiering Regionale Agenda

Voor de realisatie van de Regionale Agenda ontvangt het SRE van alle deelnemende gemeenten een vaste inwonersbijdrage. Daarnaast verkrijgt het SRE inkomsten via dienstverlening van de SRE Milieudienst en van het RHCe. Voor 2011 is de inwonersbijdrage met 10% verlaagd. Door sterker accenten te leggen valt een aantal van de huidige projecten af waardoor de bezuiniging een structureel karakter krijgt. Het Stimuleringsfonds en Brainport Development worden ontzien omdat zij direct bijdragen aan het economisch herstel.

Samenwerken in nieuw perspectief

Regionale Agenda 2011 – 2014

14 maart 2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. De regio Eindhoven nu, een karakteristiek	5
3. De regio Eindhoven in 2020, een visie	9
- Brainport als ambitie	9
- Gezamenlijk beeld van de toekomst	10
- Hoge top vereist brede basis	10
- Opdracht Brainport is territoriaal gedifferentieerd	10
4. Realisatie visie vereist brede regionale alliantie	
- Multi-level governance	12
- Triple Helix als basis van regionale samenwerking	12
- Gemeentelijke samenwerking op regionaal niveau	13
- Rol en positie SRE	13
5. Missie en focus van de gemeentelijke samenwerking	16
6. Inhoud gemeentelijke samenwerking	
- Economische structuurversterking	18
- Campussen en hoogwaardige bedrijventerreinen	19
- Arbeidsmarkt	20
- Gebiedsontwikkeling	20
- Wonen	21
- Infrastructuur en mobiliteit	22
- Duurzaamheid	23
- Voorzieningen	24
7. Organisatie gemeentelijke samenwerking	26
8. Financiering Regionale Agenda	29
Bijlagen:	
1. Regio Eindhoven als functionele eenheid	31
2. Ontwikkelingen en scenario's voor de Regio	42
3. Inkomsten en uitgaven SRE	46
4. Mutaties Regionale Agenda	49

1. Inleiding

De 21 gemeenten in de regio Eindhoven bundelen al jaren de krachten op een breed scala van onderwerpen. Of het nu gaat om het stimuleren van economie, volkshuisvesting, milieubeleid of plattelandsontwikkeling, de samenwerking heeft positieve resultaten voor de gemeenten opgeleverd. De regio Eindhoven is de Brainport van Nederland. Onze ambitie is om in het jaar 2020 als technologieregio te behoren tot de top 3 van Europa en de top 10 van de wereld. Om dat te bereiken is een uiterste regionale inspanning nodig van zowel het bedrijfsleven, de kennisinstellingen als de overheid. Dit vraagt om voortzetting van de gemeentelijke samenwerking en om een programma gericht op het realiseren van de Brainport 2020-agenda. Het karakter van het SRE verandert hiermee. We maken de stap voorwaarts van een "gewone" WGR+-regio naar een sterk doelgerichte, intergemeentelijke samenwerking. We formuleren gezamenlijk onze ambitie en realiseren samen de gestelde doelen.

Ook externe factoren dwingen ons tot een heroriëntatie op de inhoud en vorm van de gemeentelijke samenwerking in de regio, namelijk:

- bestuurlijke veranderingen: het voornemen van het kabinet tot beëindiging van de WGR+, de voorgenomen overgang van de BDU naar de provincie;
- de rijksopdracht om de Brainport te versterken (met de noodzaak tot bovenregionale samenwerking);
- versterking van de (vooral beheersmatige) samenwerking tussen gemeenten op subregionaal niveau (bijvoorbeeld de samenwerking tussen de gemeenten in De Kempen en tussen de A2-gemeenten);
- de noodzaak tot herziening van het BOR-convenant in combinatie met het voornemen van de gemeenten in het stedelijke gebied om intensiever samen te werken;
- de bezuinigingstaakstelling van gemeenten en de verlaging van de voor regionale samenwerking beschikbare inwonerbijdrage.

Het kabinet wil de WGR+ beëindigen en bevoegdheden van de stadsregio op het terrein van verkeer en vervoer overhevelen naar de provincie. Opheffing van de WGR+ betekent dat het verplichte karakter van de samenwerking tussen de 21 gemeenten in de regio Eindhoven vervalt en dat de toekomstige samenwerking alleen gebaseerd zal zijn op vrijwilligheid. Op welke termijn de kabinetsplannen tot uitvoering worden gebracht, is nu moeilijk te zeggen. Minister Donner heeft aangekondigd dat hij in maart 2011 een brief aan de kamer stuurt waarin hij zijn visie zal uiteenzetten. Het is dus lastig om de consequenties van de afschaffing van de WGR+ en de overheveling van de bevoegdheden op het terrein van verkeer en vervoer in deze Regionale Agenda op te nemen. Toch zullen we met dit scenario rekening houden. Dit betekent in ieder geval dat de regio zich moet heroriënteren op de verhouding en samenwerking met de provincie Noord-Brabant.

Om ons als de Brainport van Nederland verder te ontwikkelen, moeten we van een interne naar een externe focus. Transregionale en transnationale samenwerking is noodzakelijk op inhoudelijke thema's. Leidend hierbij is het uitvoeren van de agenda van Brainport 2020.

Het realiseren van deze opgave vergt grote inspanningen van de regio en van de samenwerkende gemeenten. Dit is de grote uitdaging voor de komende tijd, een uitdaging die we ook als SRE graag aan gaan.

Er is bestuurlijk veel gaande in de regio. In een aantal subregio's ontstaat samenwerking tussen gemeenten op operationeel niveau. In de Kempen vindt bijvoorbeeld samenwerking plaats op het gebied van personeelsbeleid, ICT en sociale dienstverlening. Met het uitbreiden van deze subregionale samenwerking naar andere beleidsvelden wordt de vraag actueel welke schaal voor welke thema's het meest passend is. Dit vraagt om een heroriëntatie ten opzichte van het SRE.

Het stedelijk gebied en de BOR beraden zich momenteel ook op hernieuwing van de samenwerking. De Bestuurscommissie Stedelijk Gebied heeft de opgave om het convenant over de samenwerking tussen de acht gemeenten in het stedelijk gebied te herijken. Uitgesproken is dat deze samenwerking moet worden geïntensiveerd. Momenteel wordt nader onderzoek gedaan naar de inhoud en vorm hiervan.

In deze Regionale Agenda bepalen wij de inhoud van de regionale samenwerking op de schaal van de 21. Daarnaast geven we aan hoe dit zich inhoudelijk en bestuurlijk-organisatorisch verhoudt met de subregionale samenwerking, zoals in het stedelijk gebied, de Kempen, de A2-gemeenten en de Peel. In zowel de stad als in het landelijk gebied staat de regio voor grote opgaven. Deze opgaven hebben eigen doelen en een eigen dynamiek, maar zijn wederzijds van elkaar afhankelijk. Iedere gemeente heeft een unieke positie en een eigen rol in de regio. Alleen door in de regio gezamenlijk aan onze opdrachten te werken, kunnen we onze ambities waarmaken.

Kortom, een herijking van de regionale samenwerking is op dit moment noodzakelijk. En deze Regionale Agenda is het juiste middel daarvoor.

Er is erg veel te doen in de regio. Maar onze ambitie kost ook geld. En juist in een periode dat gemeenten moeten bezuinigen, vraagt dit om duidelijke keuzes. Het vereist dat we onze ambities helder formuleren en onze middelen met precisie inzetten. Om onze ambities waar te kunnen maken, hebben we in deze Regionale Agenda scherpe keuzes moeten maken over thema's en vorm van samenwerking. Wij denken dat de regio er beter van wordt.

Voor wij ingaan op de thema's van gemeentelijke samenwerking op de schaal van de regio staan we stil bij:

- de karakteristiek van de regio en de huidige samenwerking tussen de 21 gemeenten;
- het toekomstbeeld van de regio; de opgave en doelen van alle partijen in de regio gezamenlijk;
- de rolverdeling bij het realiseren van de regionale opgave tussen gemeenten en andere overheden, bedrijven en kennisinstellingen. Ieder heeft zijn eigen rol.

Vervolgens gaan we specifiek in op de gemeentelijke samenwerking zelf. Achtereenvolgens gaan we in op:

- missie en ambitie van de gemeentelijke samenwerking;
- de inhoudelijke thema's waarop samenwerking nodig is om de regionale doelen te bereiken;
- beschrijving van de organisatievorm die nodig is om deze thema's uit te kunnen voeren;
- financiële uitgangspunten van de regionale gemeentelijke samenwerking.

Bij het opstellen van deze Regionale Agenda is de input gebruikt die is verkregen uit de debatten van medio 2010. In juni 2010 hebben we gesproken met externe partijen en in de maand juli hebben we vier debatavonden georganiseerd voor collegeleden en raadsleden. De verslagen van de debatavonden kunt u vinden op de website van het SRE (www.sre.nl/regionaleagenda).

Ook hebben wij tijdens het opstellen van deze Regionale Agenda in januari 2011 individuele gesprekken gevoerd met de Colleges van Burgemeester en Wethouders van de 21 regiogemeenten en op 23 februari 2011 een conferentie gehouden waarbij 150 college- en raadsleden aanwezig waren.

2. De regio Eindhoven nu, een karakteristiek

Ruimtelijke kenmerken: stad en land verbonden

In de regio Eindhoven wonen ongeveer 725.000 mensen in een fijnmazig netwerk van twee steden en een groot aantal dorpen. Dit netwerk heeft onderling zeer sterke functionele verbanden. In bijlage 1 wordt dit nader uitgewerkt. Mensen wonen, werken en recreëren in een beperkt gebied van ca. 1.500 vierkante kilometer.

Het netwerk wordt gedragen door de steden Eindhoven en Helmond met een aantal daar aan vastgegroeide dorpen (het stedelijk gebied). Daarbuiten begint een meer landelijk gebied. Dit gebied bestaat uit een groot aantal dorpen op korte afstand van elkaar. Door decennia van provinciale decentralisatiepolitiek zijn de stedelijke voorzieningen gelijkmatig verdeeld onder de dorpen en steden en beschikt de regio over een fijnmazig wegennet. Via dit wegennet staat iedere locatie in de regio Eindhoven in goede verbinding met alle regionale voorzieningen. Maar ook met het rijkswegennet, zodat de centrale ligging tussen Randstad, Ruhrgebied en Vlaamse Ruit ten volle wordt benut. De kracht van de regio is de combinatie van rust en dynamiek, van groen en rood, van thuiswereld en buitenwereld. De menging van stad en land heeft niet alleen geleid tot dorpse steden, maar ook tot een landschap met een sterk stedelijke cultuur. De steden zijn gebaat bij het landschappelijk schoon en de mooie dorpen waar het goed en veilig wonen en ontspannen is. De dorpen zijn gebaat bij de werkgelegenheid en het voorzieningenniveau van de steden. De bewoners van de regio Eindhoven maakt het niet uit, zij benutten dit unieke 'dorpstedelijke netwerk' ten volle en beschouwen het als hun leefwereld.

De opgave voor de toekomst is om het dorpstedelijk netwerk te koesteren en te verbeteren. Dat kan door de (onderlinge) bereikbaarheid te optimaliseren, maar ook door in te zetten op het versterken van de dorpse en de stedelijke kwaliteiten. Het dorp meer dorp en de stad meer stad.

Economische kenmerken: Europese toptechnologieregio

De regio Eindhoven geldt binnen Europa als één van de meest toonaangevende kennis- en innovatieregio's. Hij is met de aanduiding Brainport door het kabinet aangewezen als pijler van de nationale economie. De regio onderscheidt zich door een hoge mate van research en development (onderzoek en ontwikkeling, verder afgekort met R&D) in combinatie met industriële en hoogtechnologische bedrijvigheid.

In onze regio is een hecht netwerk van onderzoeks- en kennisinstellingen, kennisintensieve bedrijven en hoogwaardige maakindustrie. Hiermee bereikt men massa, compleetheid in de keten van fundamentele research tot en met het ontwikkelen, produceren en vermarkten van producten. 45 % van alle private R&D activiteiten in Nederland vindt plaats in de regio Eindhoven.

Brainport is niet uit de lucht komen vallen. De regio heeft in de vorige eeuw een specifieke economische ontwikkeling doorgemaakt waarmee een goed fundament voor de toekomst is gelegd. Mede dankzij de aanwezigheid van Philips en een veelvoud aan private investeringen is er in Eindhoven en omgeving een belangrijk netwerk van onderzoeksinstellingen en kennisintensieve bedrijven ontstaan. De ruimtelijke verschijningsvorm van Brainport anno nu is dan ook voor een belangrijk deel gebaseerd op economische ontwikkelingen en strategische keuzes uit het verleden. De nieuwe economie lijkt, op zijn minst gedeeltelijk, prima te gedijen in het erfgoed van een ander tijdperk. Er hoeft geen nieuwe stad te worden gebouwd om de kenniseconomie te faciliteren.

De regio Eindhoven is, samen met de Randstad, de meest internationaal georiënteerde regio van Nederland. Om deze sterke positie te behouden en verder uit te bouwen, dienen naast maatregelen met betrekking tot arbeidsmarkt, technologie en ondernemerschap ook maatregelen te worden getroffen gericht op ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en het opbouwen van een excellent voorzieningenniveau. Hierbij gaat het ook om het opbouwen van een sterk imago, een hoge quality of life, adequate bedrijfslocaties en goede bereikbaarheid.

Culturele kenmerken: samenwerking en innovatie

Van oudsher lag onze regio in een 'uithoek' van Brabant met weinig natuurlijke grondstoffen of vruchtbare grond. Schraalheid en schaarste waren eeuwenlang troef in dit gebied.

Het boerenbedrijf hier was traditioneel, gericht op zelfvoorziening en elders bekende verbeteringen deden hier niet of nauwelijks hun intrede. Eind 19^e eeuw wordt in Eindhoven de Centrale Coöperatieve Boerenleenbank opgericht door boeren die elkaar financieel willen helpen. Omdat boeren in grote armoede leven en vaak afhankelijk zijn van kredietverstrekkers die woekerrentes berekenen, wordt deze coöperatie van en voor kleine boeren opgericht. De samenwerkingsbereidheid die onze regio zo kenmerkt is voor een deel terug te voeren op deze historie van schaarste en gemeenschapszin.

Binnen de kale vlakte van de regio met zand- en heidegronden fungeert Eindhoven aan het eind van de 19^e eeuw als een klein regionaal centrum. Met 2.000 inwoners is het een kleine stad, ook 'Groot-Eindhoven' heeft niet veel inwoners: 10.000. Ter vergelijking: 's-Hertogenbosch had toen 20.000 inwoners en Tilburg 15.000.

Daarna komen twee belangrijke ontwikkelingsfactoren bij elkaar: infrastructuur en goedkope arbeid. Eindhoven wordt steeds meer een knooppunt van wegen. Er wordt een kanaal aangelegd en ook een spoorverbinding als aanvulling op de al bestaande belangrijke verbindingsweg naar Luik en 's-Hertogenbosch - Amsterdam. Daarmee wordt in de 19^e eeuw de aansluiting verkregen op de buitenlandse exportmarkten en groeit de regionale betekenis van Eindhoven.

En vanwege de goedkope arbeid in de regio vestigen bedrijven zich in Eindhoven. Henri van Abbe verplaatst bijvoorbeeld zijn bedrijf vanuit Amsterdam naar Gestel omdat de lonen er lager zijn. Om dezelfde reden vestigt Gerard Philips zijn bedrijf in Eindhoven. De komst van de tabaksindustrie en van Philips en DAF vormen een duidelijke kentering. Daarmee wordt de ontwikkeling van de koopman-entrepreneur naar die van industrieel ingezet en de omslag van huisnijverheid als aanvulling op het boerenbestaan naar die van industriële arbeid.

In de jaren 50 en 60 verandert de regio verder van karakter. Meest bepalend zijn het oprichten van de Technische Universiteit en de investeringen van Philips in R&D. Bijzonder is dat in onze regio twee geheel nieuwe takken van industrie tot wasdom zijn gekomen en beide zijn technologisch bepaald: de gloeilampen en de auto-industrie. Ook het landelijk gebied verandert van karakter. De opkomst van de intensieve veehouderij, met een op export gerichte productie, zorgt voor toenemende welvaart.

De ontwikkeling van de regio Eindhoven volgt een klassiek scenario: arbeid, productie en (export)markt raken regionaal geconcentreerd en de regio wordt meer en meer intern verbonden door de snelle uitrol van tramwegen en later autobusdiensten om de arbeidskrachten aan te kunnen voeren. De stedelijke kern van de regio dijt steeds verder uit door zijn behoefte aan grond voor mens en arbeid. De noodzaak tot samenwerking en afstemming is onvermijdelijk. Het spanningsveld tussen eigen en gedeelde ruimte stamt al uit het begin van de vorige eeuw en is sindsdien nooit meer van de agenda verdwenen.

SRE: regionale samenwerking met meerwaarde

In de regio Eindhoven bestaat een traditie van intergemeentelijke samenwerking van meer dan 40 jaar. Midden jaren 60 ontstonden in de regio 3 Samenwerkingsverbanden: het Samenwerkingsverband Agglomeratie Eindhoven (1965), het Streekorgaan Gewest Helmond (1966) en het Streekorgaan Kempenland (1968). Begin jaren 90 is uit deze voorlopers het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven ontstaan, een van de acht stadsregio's van Nederland, ook wel 'Wgr+ regio's' genoemd. Deze regio's hebben een aantal vrijwillige en een aantal wettelijke taken. Het SRE opereert daarbij als verlengd lokaal bestuur en niet als een aparte bestuurslaag. Het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven initieert en stimuleert de samenwerking met en tussen gemeenten én behartigt op provinciaal en nationaal niveau de regionale belangen. De gemeenten van de regio Eindhoven vormen één geheel, één functionele regio met een grote interne samenhang. De regio kenmerkt zich door zijn traditie van samenwerken. Dat is een cultureel gegeven en uniek voor de regio Eindhoven en zijn inwoners.

De regiogemeenten werken samen om er (ook) zelf beter van te worden. Ze hebben daarvoor een aantal drijfveren:

1. Samen sterker worden (1+1=3)
2. Bundelen regionale belangen (intern en extern)
3. Wegnemen onderlinge concurrentie en belemmeringen
4. Efficiënter en goedkoper werken (geld besparen)
5. Genereren van middelen (geld maken)
6. Zichtbaarheid en positie (naar bovenregionale partners)
7. Samen acteren op zelfde schaalniveau als (regionale) samenwerkingspartners
8. En tenslotte: het is nu nog wettelijk verplicht, dus het moet.

Alle regiogemeenten willen het beste voor hun inwoners. Door samenwerking kan er meer bereikt worden. Het geheel is meer dan de som der delen. Elke gemeente zet haar eigen kracht, kennis en kunde in en erkent en herkent de andere gemeente in haar capaciteiten. Samen zijn ze beter, sneller, groter en efficiënter. Samenwerken is de sleutel tot vooruitgang. Door onderlinge samenwerking tussen gemeenten, en met bedrijfsleven en kennisinstellingen, worden de regionale ambities gerealiseerd.

Perspectief regio: sterke basis, maar grote opgaven!

Hoe kan de regio zich de komende decennia zo ontwikkelen dat welvaart en welbevinden in balans zijn en van hoog niveau? Er zijn tal van factoren die hierop van invloed zijn, zoals: de demografische ontwikkeling; de ontwikkeling van de internationale economie; de ontwikkelingen op milieugebied; de ontwikkelingen op het gebied van grondstoffen (schaarste/prijzen); de productie van energie etc. In bijlage 2 worden deze trends en ontwikkelingen nader geschetst, evenals mogelijke toekomstscenario's.

De uitgangspositie van onze regio is sterk. Maar de opgaven en uitdagingen waar we ons voor gesteld zien, vragen ook op het regionale schaalniveau om een strategische (economische) agenda waarmee we de kansen ook weten vorm te geven. Als de regiogemeenten, verenigd in het SRE, de schouders er onder zetten, dan lukt het ook! Door alleen te denken aan lokale belangen zal de positie van de regio ernstig onder druk komen te staan. Net als aan het begin van de jaren 90, bij het faillissement van DAF en de grote ontslaggolf bij Philips, staat de regio opnieuw voor de keus om strategisch te investeren in een gezamenlijke toekomst.

Daarbij gaan we uit van de volgende analyse van de sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen.

Sterkte	Zwakte
<ul style="list-style-type: none"> - Strategische ligging in de Eurodelta - Sterke economische pieken (hightech systems & materials, medical technology & life sciences, automotive, food en design) - Toonaangevende marktleidende bedrijven met sterke industriële clusters - Verbindingen tussen hoogwaardige kennis, maakindustrie en design - Hoogwaardige kwaliteit van wonen en leven; aantrekkelijke woon- en vestigingsmilieus - Veel natuurgebieden, groengebieden en waardevol cultuurhistorisch landschap - Organiserend vermogen in netwerken; samenwerking in Triple Helix met één strategische agenda 	<ul style="list-style-type: none"> - Internationale bereikbaarheid suboptimaal - Interne bereikbaarheid: bereikbaarheid van de stedelijke regio staat onder druk - Onvoldoende internationale allure Eindhoven; gebrek aan hoogstedelijkheid en topvoorzieningen - Conjunctuurgevoeligheid industrie - Structurele milieu- en veiligheidsproblemen - Onvoldoende klimaatbestendigheid, zowel vanuit oogpunt natuur (biodiversiteit) en landbouw (verdroging)
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> - Innovatief ecosysteem uitbouwen; versterken kennisinfrastructuur - R&D bedrijven concentreren en actief acquireren - Studenten en toptalent binden en talent in regio ontwikkelen - Maatschappelijke opgaven aangrijpen voor nieuwe bedrijvigheid (energie, klimaat, voedselvoorziening) - Versterken onderscheidend regioprofiel (Brainport) - Uitbouw dorpse kwaliteiten en het uniek cultuur-historisch spectrum - Eenheid regio in realisatie uitvoeringsstrategie 	<ul style="list-style-type: none"> - Betaalbaarheid investeringsopgave Brainport - Afnemende beroepsbevolking als gevolg vergrijzing en ontgroening - Nationale bereikbaarheid (weg) en achterblijvende kwaliteit OV - Toenemende concurrentie met andere (Europese) regio's om bevolking (toptalent) en bedrijven - Bindkracht regio voor internationale bedrijven - Gebrek aan investeringen in publieke R&D, waardoor ook private research activiteiten verminderen

3. De regio Eindhoven in 2020, een visie

Brainport als ambitie

Nationaal en internationaal heeft de regio Eindhoven een geweldige reputatie als toptechnologische regio. Dit wordt uitgedrukt in de benaming Brainport. De regio zet in op een innovatieve economie, met een kwalitatieve groei en een sterke concurrentiepositie, die welvaart garandeert en onze samenleving als geheel ten goede komt. Onze ambitie is dat de regio Eindhoven nationaal en internationaal voorop loopt. We willen de best presterende regio van Nederland zijn en een van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa. De regionale speerpuntsectoren daarbij zijn: hightech systems & materials, medical technology & life sciences, automotive, food en design.

In de Brainport 2020-agenda is de route naar dit doel geschetst. De doelstelling van Brainport 2020 is om Zuidoost-Nederland te ontwikkelen tot een topinnovatie regio van wereldformaat: top 3 in Europa, top 10 in de wereld. Dit realiseren we:

- via technologie, design en marketing;
- door samenwerking in Zuidoost-Nederland, voortbouwend op bestaande tradities in Zuidoost-Brabant;
- grensoverschrijdend in de driehoek Eindhoven – Leuven – Aachen (ELAt) met bedrijfsleven in de 'lead' en een zichtbare kartrekker;
- gebaseerd op bestaande sterktes en 'emerging markets';
- met duurzaamheid als leidend principe;
- in een ketenbenadering.

Het economisch en maatschappelijk perspectief hierbij is:

- complete werkgelegenheid;
- hoge toegevoegde waarde, hoge bijdrage aan het bruto nationaal product (bnp);
- afvlakken conjunctuurgevoeligheid door gebalanceerd portfolio van markten;
- 'groene omgeving', duurzaam met hoge maatschappelijke toegevoegde waarde.

In de Brainport 2020-agenda wordt op verschillende domeinen aangegeven welke acties noodzakelijk zijn om de doelstelling van de regio te realiseren. Het gaat hierbij om acties in de volle breedte, variërend van fundamenteel onderzoek (technology) tot aspecten van leefbaarheid en vestigingsklimaat (basics). Kansen worden hierbij maximaal benut. Maatschappelijke opgaven op het gebied van klimaat, energie, grondstofschaarste en voedselvoorziening en uitdagingen als vergrijzing en mobiliteit creëren nieuwe markten en volop kansen voor nieuwe bedrijvigheid in elk deel van de regio. De in Brainport 2020 genoemde acties zijn onder andere:

Technology	<ul style="list-style-type: none">- Het versterken van onderzoek en kenniscentra in de regio.- Ondersteunen internationale kennisuitwisseling en kennisnetwerken.- Uitbreiding van de financiering van kennisontwikkeling door de (rijks)overheid.
Business	<ul style="list-style-type: none">- Versterking van clustervorming van bedrijven binnen de speerpuntsectoren.- Behoud en bevorderen innovatiekracht en sterke kennisclusters.- Actieve acquisitie opdat (internationale) bedrijven zich in de regio vestigen.- Creëren en ondersteunen start-ups (onder andere bij universiteit).- Maatschappelijke opgaven aangrijpen voor nieuwe bedrijvigheid.
People	<ul style="list-style-type: none">- Internationale zichtbaarheid en acquisitie voor banen en stages.- Aantrekken en behouden van kenniswerkers en studenten; het binden van toptalent aan de regio met faciliteiten op maat.- Talentontwikkeling op alle niveaus met extra aandacht techniek.
Basics	<ul style="list-style-type: none">- Investeren in een blijvend aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven.- Versterken van het (hoog)stedelijk voorzieningenniveau.- Zorgen voor een ruimtelijke kwaliteit met internationale allure.- Optimale bereikbaarheid; verkorten reistijd naar internationale vliegvelden en de belangrijkste campussen tot (minder dan) 45 minuten.- Ontwikkelen van hoogwaardige natuur- en groengebieden.- Woonvormen en woonmilieus realiseren passend bij de Brainport.- Zorgen voor een duurzame regio: climate proof; energieneutraal en met toepassing van cradle-to-cradle bij ruimtelijke ontwikkeling, infrastructuur en bouwen.- Regio sterk positioneren in Nederland en Europa.

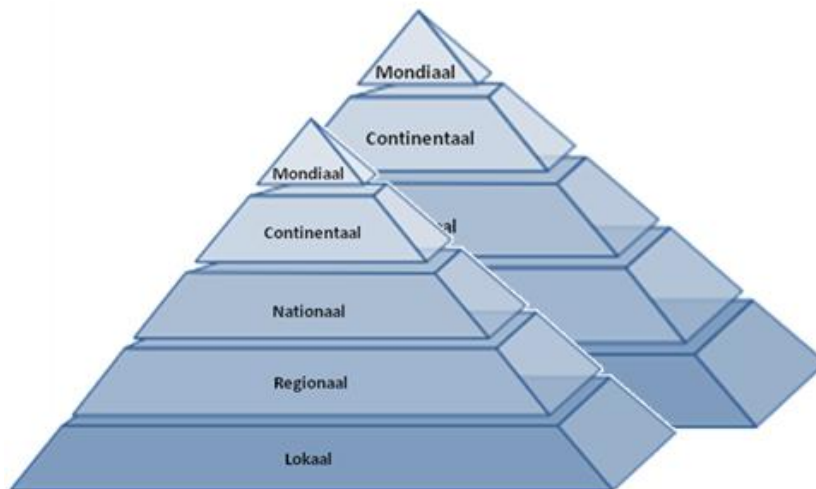
Gezamenlijk beeld van de toekomst

Door in te zetten op Brainport, creëren we in de regio een gezamenlijke toekomst. Een toekomst die zich als volgt laat kenmerken.

1. Dynamische, sterke regio; die welvaart en welzijn genereert nu en in de toekomst.
2. Sterke stuwende economie en werkgelegenheid.
3. Magneetfunctie voor kenniswerkers; dus groei bevolking.
4. Hoog voorzieningenniveau met internationale (culturele) allure.
5. Prachtige omgeving; prettig wonen; goede bereikbaarheid; duurzame leefomgeving.
6. Een hedendaagse, levende gemeenschap (met een jong en creatief elan).
7. Een betrokken samenleving met een hoog zelforganiserend vermogen.
8. Sterke nationale en Europese positie en internationale uitstraling.

Hoge top vereist brede basis

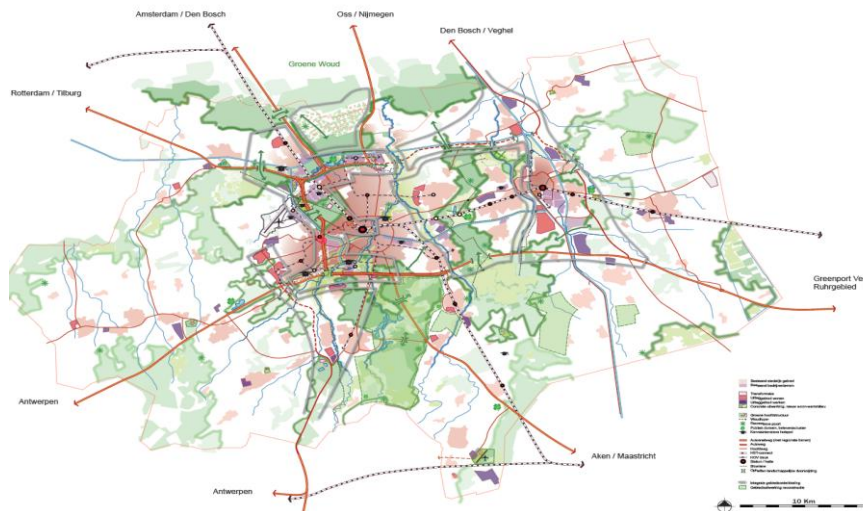
De regio Eindhoven is een internationale toptechnologieregio. Dat zijn we en willen we blijven. Onze ambitie is om tot de top van de technologieregio's in de wereld te (blijven) behoren. In de regio kennen we een aantal grote en kleine bedrijven die behoren tot de mondiale top in hun specifieke markt. Ook de kennisinstellingen zijn vermaard. De TU/e behoort tot de Europese top. Om onze positie te versterken, moet niet alleen worden gekeken naar de grote internationale spelers in onze regio, maar naar de industriële ketens die hen schragen. Ook gaat het niet uitsluitend over het economische domein, maar om het totale complex van factoren dat maakt dat internationale bedrijven en kenniswerkers zich (vanzelfsprekend) in onze regio (willen) vestigen. Naast de kennisinfrastructuur die ze zoeken, gaat het ook om factoren als arbeidsmarkt, bereikbaarheid, cultureel klimaat, internationaal onderwijs en quality of life. Het uitbouwen van onze mondiale positie vraagt investeringen in al deze domeinen. De beeldspraak van de piramide kan dit verduidelijken. Om de top van de piramide te verhogen, moet de basis fors worden uitgebreid en neemt het volume van de piramide toe.

Opgave Brainport is ook territoriaal gedifferentieerd

De regio Eindhoven is een functionele eenheid. De regio bestaat uit een fijnmazig netwerk dat gedragen wordt door een stedelijke kern bestaande uit de steden Eindhoven en Helmond met een aantal daar aan vastgegroeide kernen. Stad en land zijn in de regio sterk verbonden en lopen in elkaar over.

De opgave voor de toekomst is om onze economie en de kwaliteit van onze leefomgeving te versterken. Onze regio heeft grote kwaliteiten. Die kwaliteiten zijn over de regio verspreid. Elk gebied, elke gemeente, elke kern, neemt hierin een eigenstandige plaats in. Het gaat er om deze kracht te versterken en volledig te benutten. Alleen door de regio als een geheel te benaderen is onze ambitie te realiseren. We delen één regio en beschouwen onze economie, infrastructuur en voorzieningenniveau als een geheel, met een grote onderlinge samenhang. De kracht zit in het totaal.

Binnen dit geheel is het noodzakelijk om te benoemen wat de positie en bijdrage van de delen is aan dat geheel. Hierbij moeten we een onderscheid maken tussen de stad Eindhoven, het stedelijk gebied en Kempen, Peel en A2-gemeenten. De opgave in deze gebieden is verschillend. Maar de realisatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

De stad Eindhoven is het centrum van de regio en het centrum van de regionale kennisinfrastructuur. Daar zijn ook de meeste voorzieningen met een regionale functie. Het is een mondiale trend dat steden groeien en aan economisch en politiek belang winnen. Vanuit de wetenschap dat het verstevigen van sterke kernen het meeste rendement oplevert, is de gehele regio gebaat bij een sterker Eindhoven, met internationale allure en een bloeiend internationaal georiënteerd cultureel leven. Versterking van het stedelijk profiel van Eindhoven vereist dat de autonome groei van de stad maximaal wordt gefaciliteerd.

De opgaven van het stedelijk gebied zijn flankerend aan die van de stad en sluiten aan bij het hecht netwerk van wonen en werken. De acht gemeenten in het stedelijk gebied vormen één (groot)stedelijk netwerk, zowel in hun ruimtelijke verschijning, als in de wijze waarop de bewoners er gebruik van maken. De kern van de economische activiteiten vinden plaats in de vier campusgemeenten (Eindhoven, Helmond, Veldhoven en Best), waar de grote zelscheppende bedrijven van de regio zijn gevestigd en waar de meeste onderzoek en ontwikkeling plaatsvindt.

In het landelijk gebied zien we een breed palet aan economische activiteiten, variërend van kleinschalige innovatieve bedrijvigheid tot maakindustrie, het Agro-Food Complex en toeristisch recreatieve bedrijvigheid. Uniek is de rurale ruimtelijk-fysieke setting en de toeristische kwaliteiten. De grote opgaven in deze gebieden liggen op het versterken van ruimtelijk-fysieke kwaliteiten, het versterken van de cultuurhistorische waarden en het robuuster maken van beleefbare natuur. Tegelijkertijd speelt er een economische opgave die samenhangt met de daar gevestigde maakindustrie en het Agro-Food Complex. Plus de opgave om de kleinere kernen in het landelijk gebied vitaal te houden gelet op vergrijzing en de toenemende verlaging van het aantal personen per huishouding.

Al deze opgaven zijn geografisch specifiek; ze hebben betrekking op een beperkt deel van de regio. Van de andere kant zijn het evenzeer regionale opgaven. Of dat nu gaat over versterking van het R&D profiel (in Eindhoven) of versterking van de ecologische waarden in de Peel of Kempen. De opgaven zijn niet alleen complementair, maar zijn ook onderdeel van een gezamenlijk beeld van de regionale toekomst. Dit vraagt ook om een gezamenlijke verantwoordelijkheid bij het realiseren van deze toekomst. In het volgende hoofdstuk gaan we daarom in op de vraag: welke partijen zijn betrokken en hoe verhouden die zich tot elkaar?

4. Realisatie visie vereist brede regionale alliantie

Multi-level governance

De aansturing van sectoren van de maatschappij vindt niet alleen plaats door de overheid maar is het resultaat van de wisselwerking van veel partijen. De aandacht verschuift hiermee van overheidsbeleid, ofwel 'government', naar 'governance'.

Daarnaast wordt de maatschappij beïnvloed door de wisselwerking van verschillende schaalniveaus. Deze schaalniveaus zijn weerspiegeld in de bestuurslagen van de overheid. Actoren zijn vaak op meer dan één schaalniveau actief omdat de probleemsituatie zelf vaak diverse interacterende schaalniveaus kent (bijvoorbeeld bij milieuproblemen). Dit geheel wordt als 'multi-level governance' aangeduid, vrij vertaald: meerlagig bestuur.

Het aantal complexe interacties tussen overheidsactoren neemt toe, evenals het belang van niet-gouvernementele actoren die ook deelnemen in deze samenhangende besluitvorming.

Multi-level governance heeft een horizontale en een verticale dimensie. De 'verticale' dimensie verwijst naar de bindingen tussen hogere en lagere niveaus van bestuur, waaronder hun institutionele, financiële en informatieverstrekende aspecten. Het plaatselijke potentieel en de drijfveren voor krachtdadige subnationale overheidsniveaus zijn cruciaal voor het verbeteren van de kwaliteit en samenhang van het beleid.

De 'horizontale' dimensie verwijst naar de samenwerkingsakkoorden tussen regio's of tussen gemeenten. Deze akkoorden worden in toenemende mate genormaliseerd als een middel om de doeltreffendheid van plaatselijke openbare diensten en de invulling van ontwikkelingsstrategieën te verbeteren.

Triple Helix als basis van regionale samenwerking

Het fundament van Brainport is de hechte samenwerking tussen bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheid die wij Triple Helix noemen. Niet alleen in het bepalen van de agenda, maar ook in de concrete uitvoering vinden partijen elkaar. Dit blijkt uit de resultaatgerichte en succesvolle uitvoering van structuurversterkende programma's onder regie van de stichting Brainport.

De Triple Helix is succesvol als er sprake is van drie kenmerken:

1. Dynamische en flexibele structuren, die niet hiërarchisch zijn. Een constante evolutie van samenwerking gekarakteriseerd door netwerken, een permanente stroom van informatie en energie en kennisdeling tussen partners.
2. Het mobiliseren van belanghebbenden vanuit diverse sectoren en perspectieven.
3. Regionale focus.

Het eerste punt is van wezenlijk belang. De samenwerking is gebaseerd op het aan elkaar koppelen van netwerken, ingebracht door de diverse partners afzonderlijk. Het gaat om los-verbonden autonome spelers. De samenwerking heeft geen formele macht, maar is wel in staat resultaten te bereiken. Informatie vloeit door het netwerk en leden wisselen nieuwe behoeften en kansen uit. Geleidelijk ontstaat een collectieve intelligentie, zodat deelnemers handelen in een zelforganiserende en aangepaste wijze, dus zonder centrale sturing.

Aan de inspanningen gericht op succesvolle regionale ontwikkeling moet een eenduidig veranderingsprincipe ten grondslag liggen. In onze regio combineren we twee modellen, te weten:

- A. Het venture capital model, waarbij initieel steun (financieel, organisatorisch) wordt gegeven aan groepen die nieuwe ideeën hebben en het talent en de energie hebben om ze te implementeren.
- B. Het model van de politieke coalitie, een pluralistisch model van publieke keuzes, waarbij eenheid ontstaat door overtuigingskracht. De methode gaat uit van het identificeren van een probleem, het ontwikkelen van de 'juiste' oplossing, het ondersteunen van deze oplossing met politieke lobby en media en (indien relevant) het verankeren van de oplossing in 'wetgeving'.

Aan deze twee modellen ligt grofweg het verschil in benaderingswijze ten grondslag tussen overheid en markt (bedrijfsleven).

De kracht van het regionaal ontwikkelingsmodel van Brainport is de wijze waarop deze twee modellen elkaar versterken. Door bij de ontwikkeling van de regio vanuit publieke belangen de 'algemene lijn', de opdracht, te formuleren en daarna marktwerking en ondernemerschap de ruimte te bieden,

ontstaat zowel maatschappelijk draagvlak als een snel, resultaatgericht ontwikkelingsproces. Als daarbij de 'algemene lijn' tot stand komt in een grote alliantie van partijen, is een ijzersterke strategie het gevolg, die ook nog eens voortvarend wordt opgepakt en gerealiseerd.

Gemeentelijke samenwerking op regionaal niveau

Ook in onze regio zien we een toenemende verknoping tussen overheden. Er is sprake van een toenemende subregionale (territoriale) samenwerking tussen gemeenten. Dit vindt plaats op een aantal beheersmatige operationele terreinen, maar ook op een aantal beleidsmatige, gericht op de specifieke opgaven van de subregio. Naast territoriale verbanden ontstaat ook steeds meer thematische samenwerking.

Erkend wordt dat vraagstukken meerdere dimensies hebben en op verschillende schaalniveaus spelen. Als we bijvoorbeeld kijken naar economie vinden we het vanzelfsprekend dat hier op alle schaalniveaus aandacht voor is. Op het hoogste schaalniveau is de aandacht meer generiek, op het laagste schaalniveau het meest specifiek. Op al deze schalen is overheidsbeleid en strategie noodzakelijk. Om de maatschappelijke vraagstukken te kunnen oplossen blijkt niet 'bevoegdheid' leidend, maar de rol en bijdrage van partijen in de oplossing. Op het economisch terrein zien we globaal de volgende inzet van de overheden.

- Europese Unie: subsidies via kaderprogramma's en regionale programma's (OP Zuid)
- Rijk: nationaal economisch beleid sturen via belastingen; subsidies zoals Pieken in de Delta
- Provincie Noord-Brabant: ruimtelijk instrumentarium, subsidies (cofinanciering OP Zuid en Pieken in de Delta) en Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (samen met Rijk)
- Regio Eindhoven: economisch programma Brainport, Stimuleringsfonds, regionale ontwikkelingsmaatschappij; bedrijventerreinenplanning
- Subregio's: beleidssynchronisatie gemeenten op tactisch niveau; fasering planning; afstemming voorwaarden en condities
- Gemeente: ruimtelijk-economisch beleid voor vestiging bedrijven en behoud werkgelegenheid; realisatie bedrijventerreinen.

Een dergelijke opsomming is ook makkelijk te maken voor andere beleidsterreinen. We zien dat de overgangen voor de schaalniveaus vloeiend zijn.

Het is evident: het lokale en subregionale schaalniveau zijn buitengewoon relevant voor het realiseren van de doelen van de regio. En omgekeerd: het subregionale en regionale schaalniveau zijn (op een aantal thema's) ook relevant voor het behalen van de doelen van de gemeente. Het primaat en de verantwoordelijkheid voor realisatie ligt vaak bij de individuele gemeente. Het subregionale niveau blijkt vooral belangrijk voor bovenlokale afstemming, het maken van concrete afspraken en het beoordelen van de effecten daarvan. Het regionale schaalniveau leent zich het beste voor beleidsintegratie, het collectief formuleren van een regionale strategie.

Sommige maatschappelijke vragen zijn of zo complex, of zo wijdverbreid, dat een regionale aanpak noodzakelijk is. In zulke gevallen vindt op het regionale schaalniveau strategievorming plaats en worden afspraken gemaakt en verantwoordelijkheden verdeeld. Vaak wordt dit op subregionaal niveau verfijnd en leidt dit tot beleidsimplementatie en vervolgens realisatie op lokaal niveau onder verantwoordelijkheid en regie van de gemeente zelf. Hierbij is overigens niet slechts één gemeente actief. Meerdere gemeenten werken tegelijkertijd aan vergelijkbare opgaven.

Rol en positie SRE

De regionale strategie vraagt om een brede alliantie van partijen: de Triple Helix. De marktpartijen hebben de opgave om de groei en bloei van onze bedrijven en de kenniseconomie te realiseren. De publieke partijen moeten dit proces faciliteren en zorgen voor gunstige randvoorwaarden waarin burgers en bedrijven aan deze ambities kunnen bijdragen. In Brainport termen gaan de publieke partijen vooral over 'basics' en 'people' en niet over het ontwikkelen van nieuwe technologieën, nieuwe ondernemingen of het creëren van banen. En binnen de publieke geleding neemt het SRE, als samenwerkingsverband van de gemeenten in de regio Eindhoven, een bescheiden maar cruciale plaats in. In bestuurlijke zin: als verlengd lokaal bestuur. En in operationele zin: als de smeerolie tussen de spelers.

Wij zien vooral een rol voor het SRE als het gaat om: strategieontwikkeling, beleidssynchronisatie en proces- en projectsturing. In deze rollen gaat het vooral om het bij elkaar brengen van alle partijen om met de ambities en doelstellingen aan de slag te gaan en samen resultaten te bereiken. Het organiseren van samenhang en een gerichte programmatische inzet van alle betrokken partijen bepaalt de meerwaarde van het samenwerkingsverband.

Telkens wordt er naar toe gewerkt dat de verschillende partijen in de bereikte alliantie samen de verantwoordelijkheid nemen, zowel voor de strategie, als voor de inhoudelijke agenda. In die zin is het SRE hier nooit alleen 'eigenaar' van. Het SRE is de versneller en verbinder. Het SRE fungeert als een katalysator (de stof die de snelheid van een chemische reactie beïnvloedt zonder zelf verbruikt te worden) en als een emulgator (de stof die helpt bij het mengen van twee stoffen die normaal gesproken niet of moeilijk mengbaar zijn).

Bij het bepalen van de rol en positie van het SRE, hanteren wij de volgende uitgangspunten:

1. Subsidiariteitsbeginsel (zo veel mogelijk bij gemeente zelf).
2. Iedere gemeente in zijn eigen kracht.
3. SRE met kracht en meerwaarde voor alle partners.
4. Regionale thema's op schaalniveau van de 21 beleggen bij SRE.
5. Op regionaal schaalniveau (per thema) slagkracht en snelheid organiseren.
6. Inhoud boven structuur.
7. Flexibiliteit in samenwerking, op basis gezamenlijke ambitie, gedeelde liefde voor de regio.

Wij kiezen voor een regionale samenwerking tussen de 21 gemeenten in de regio Eindhoven met een eigen 'dwingend' karakter, zodat slagkracht en snelheid kan worden bereikt. We geloven in een regionale toekomst waarbij het SRE de volgende 4 rollen vervult.

1. Strategie

Voor de 21 gemeenten gezamenlijk ontwikkelt het SRE de strategie op (vooraf benoemde) regionale thema's. De terminologie hiervoor wisselt in de tijd. Soms spreken we van een visie, een kader, een strategie of een beleidsplan, soms gaat het om scenario's, maar steeds vaker gaat het om een akkoord, een convenant, een uitvoeringsagenda of een actieprogramma. In alle gevallen gaat het om een langetermijnstrategie, waarbij de ambities en thema's voor de 21 gemeenten samen worden vastgelegd in een gedeelde visie en de uitvoering wordt georganiseerd. Er is hierbij een sterke samenhang en relatie met de Brainport 2020-agenda. Dit vormt de kerntaak van het SRE en bepaalt voor een belangrijk deel de toegevoegde waarde. De gemeenten betalen hiervoor een vaste inwonersbijdrage.

2. Beleidssynchronisatie

Het is (uit het oogpunt van doelmatigheid) zinvol om regionaal samen te werken bij het voorbereiden en afstemmen van (nieuw lokaal) beleid, daar waar dit voor alle partijen gelijktijdig speelt. Het gaat om het proces van het synchroniseren van visies en inzet. Zowel binnen de overheidsgeleding als tussen overheid en markt. Niet om over te nemen wat partijen zelf kunnen, maar om de volgende stap te zetten. Doel is telkens een efficiënte resultaatgerichte aanpak. En dat kan alleen door partijen bij elkaar te brengen en met elkaar in gesprek te laten gaan. Alleen echte allianties boeken blijvende resultaten. Het SRE bouwt die allianties.

Deze beleidssynchronisatie gaat gepaard met kennisuitwisseling. Het gaat om het leren van elkaar door het delen en genereren van kennis; het SRE als een vanzelfsprekende 'community of practice', waar partijen elkaar op de hoogte houden van ontwikkelingen en 'best practices' delen. Daarnaast hoort bij beleidssynchronisatie dat afspraken worden gemaakt over externe vertegenwoordiging; dat georganiseerd wordt dat de samenwerkende gemeenten als één partij de gesprekken aangaan met hogere overheden en regionale partners. Het SRE vertegenwoordigt in deze zin vaak de regio bij hogere overheden.

Beleidssynchronisatie vraagt een flexibele inzet voor alle 21 gemeenten gezamenlijk op de daarvoor gekozen thema's. Bekostiging geschiedt via de inwonerbijdrage.

3. Proces- en projectsturing

In de praktijk is het niet voldoende dat met elkaar een visie wordt gedeeld. Er moet ook iets gebeuren. Soms beschikt het SRE over uitvoerende (wettelijke) taken en gaan we zelf aan de slag, zoals (nu) op het terrein van verkeer. Vaak worden andere organisaties in stelling gebracht en zorgt SRE voor randvoorwaarden en financiering.

Als er bij de strategische agenda afspraken worden gemaakt over de partijen die verantwoordelijk

zijn voor de uitvoering, kan er voor gekozen worden om de ondersteuning of organisatie daarvan te beleggen bij het samenwerkingsorgaan zelf. Maar alleen als het gaat om nieuwe onbewandelde paden (pilots) en alleen voor de startfase. SRE als startmotor en niet als diesel! Het organiseren en regisseren van de uitvoering vindt plaats in diverse modaliteiten, soms voor de gehele regio, soms voor de subregio en soms voor combinaties van gemeenten. In al deze gevallen wordt hiervoor een bestuurlijke stuurgroep ingericht, waarin alle direct betrokkenen zitting hebben. Kosten worden conform het profijtbeginsel versleuteld.

4. Dienstverlening

Aan individuele gemeenten of groepen gemeenten biedt het SRE service op contractbasis. Het gaat om expertise en gespecialiseerde diensten die dicht liggen tegen het (basis)takenpakket van de gemeente en nadrukkelijk niet om bedrijfsvoeringstaken. Het blijkt efficiënt om expertise te bundelen op één plaats en daarvan naar behoefte gebruik te maken. De SRE Milieudienst biedt de gemeenten (volgens het cafetariamodel) een uitgebreide range aan producten op het gebied van milieu en fysieke leefomgeving, variërend van beleid, projectmanagement, advisering tot uitvoering. Daarnaast biedt het Regionaal Historisch Centrum de gemeenten diensten op het terrein van archiefbeheer.

Deze vier rollen vragen om een differentiatie in governance. Van 1 tot 4 neemt de collectieve sturingsbehoefte af. Bij strategiebepaling dient er een maximale bestuurlijke betrokkenheid te zijn van alle gemeenten op het niveau van de gemeenteraad. Dit verschaft democratische legitimiteit aan de geformuleerde ambities en doelen van de regio. Bij beleidssynchronisatie gaat het om colleges. Bij proces- en projectsturing zijn aparte (tijdelijke) bestuurlijke tafels ingericht van direct betrokkenen en bij dienstverlening gaat het slechts om de verhouding opdrachtgever-opdrachtnemer. In de nadere uitwerking komen wij hier op terug.

5. Missie en focus van de gemeentelijke samenwerking

De gemeenten in de regio Eindhoven worden geconfronteerd met complexe vraagstukken en een diversiteit van bestuurlijke belangen en betrokken partijen. Onze kracht als samenwerkingsverband zit in het vermogen om complexe vraagstukken gezamenlijk en op een integrale wijze aan te pakken en om snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Steeds meer ligt de nadruk op ons vermogen om diverse partijen samen te brengen, daartussen verbinding te maken, kansen te benutten en voor alle partijen bevredigende oplossingen te vinden.

In de voorgaande hoofdstukken hebben we stilgestaan bij de doelen en ambities van de regio Eindhoven en geconstateerd dat veel partijen een rol hebben bij het realiseren van deze ambities. Het SRE is één van deze partijen. Het SRE concentreert zich op de samenwerking op het schaalniveau van de 21 gemeenten gezamenlijk. Aansluitend bij de rollen en de positie van het SRE (zoals in het vorige hoofdstuk beschreven), komen we tot de volgende omschrijving van onze missie en visie als samenwerkingsverband.

Samenwerkingsverband Regio Eindhoven:

Missie:

De 21 gemeenten in de regio Eindhoven werken via het SRE samen aan de ontwikkeling van hun regio. Hiermee versterken zij de individuele kracht van iedere gemeente en realiseren een betere, duurzame toekomst voor alle inwoners.

Visie:

Een excellente regio, die zich onderscheidt door creativiteit, innovatie en technologie. Een regio met als kenmerken:

- kennisontwikkeling en innovatieve bedrijvigheid van wereldformaat;
- hoge ruimtelijke kwaliteit en excellente voorzieningen;
- saamhorigheid en gemeenschapsgevoel.

Samenwerken is de sleutel tot vooruitgang. Het SRE verbindt de 21 gemeenten in de regio Eindhoven in de realisatie van het overheidsaandeel hierbij.

Ambitie

De ambitie van de regio Eindhoven is om in het jaar 2020 tot de wereldtop behoren als technologieregio, waarbij een sterke economie wordt gecombineerd met hoge ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid.

Het SRE brengt partijen hiervoor bijeen, verbindt en versnelt het proces en zorgt dat regionale samenwerking (Triple Helix, Multi-level governance) internationaal tot voorbeeld strekt.

Strategie

Om deze ambitie te realiseren, werken de 21 gemeenten in de regio Eindhoven samen op bovenlokale thema's, samenhangend met het realiseren van een internationaal georiënteerde kenniseconomie, een sterke stad en een vitale streek.

Dit doen we door:

- het opstellen van een gezamenlijke strategie en agenda, met doelen voor de regionale inzet;
- het organiseren van samenhang en afstemming tussen de regionale partijen;
- beleidssynchronisatie tussen gemeenten;
- proces- en projectsturing van bovenlokale projecten;
- het in standhouden van een regionaal expertisecentrum als basis voor regionale dienstverlening;
- gezamenlijk op te trekken naar hogere overheden;
- het op de kaart zetten van de regio.

Subdoelen SRE

Het inhoudelijke hoofddoel van het SRE is om te excelleren als toptechnologieregio. Hiermee ondersteunen de 21 gemeenten in de regio Eindhoven de Brainport 2020-agenda volledig. Voor het SRE leidt dit tot de volgende subdoelen die bijdragen aan onze ambitie en een sterke economie combineren met hoge ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid.

1. Een samenhangend regionaal economisch ecosysteem, gericht op kennisontwikkeling en innovatie, met sterke clusters en ruimte voor ondernemerschap en starters.
2. Uitstekende bedrijfsvestigingsmogelijkheden.
3. Een goed functionerende regionale arbeidsmarkt.
4. Een optimaal woon- en werkmilieu, met een sterk stedelijk gebied en vitaal landelijk gebied.
5. Een ontspannen en evenwichtige woningmarkt.
6. Goede bereikbaarheid, interne en externe ontsluiting.
7. Een gezonde en duurzame omgeving.
8. Hoogstaand voorzieningenniveau en een zorgzame samenleving.

Het realiseren van deze doelen vraagt om samenwerking. Het SRE streeft daarbij naar een regionale governance-structuur, die de regionale doelstellingen efficiënt en effectief realiseert. Dit vraagt om slagkracht in de regio op de bovenlokale thema's, zodanig dat snelheid kan worden gemaakt. Bovendien zijn strategische allianties noodzakelijk tussen de verschillende overheden en tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen op de verschillende relevante schaalniveaus (de regio, de provincie Noord-Brabant, Zuidoost-Nederland, Nederland, ELAt en Europa).

Focus SRE

1. Het SRE verbindt de 21 gemeenten in de regio Eindhoven in de realisatie van het overheidsaandeel van de Brainport 2020-agenda. SRE faciliteert en ondersteunt de realisatie van deze agenda vanuit het perspectief van de 21 samenwerkende gemeenten met een accent op basics (leefomgeving) en people (arbeidsmarkt).
2. SRE realiseert samenwerking op bovenlokale thema's samenhangend met een internationaal georiënteerde kenniseconomie, een sterke stad en een vitale streek.
3. SRE levert voor deze thema's strategieontwikkeling, beleidssynchronisatie en proces- en projectsturing.
4. De rol van SRE is versneller van processen en verbinder van partijen.
5. SRE ontwikkelt strategie op regionale thema's, ongeacht geografische spreiding.
6. SRE is agendazettend. Uitvoering van een inhoudelijke agenda vindt plaats op subregionaal, dan wel lokaal niveau.
7. SRE kan steun verlenen aan uitvoering van een inhoudelijke agenda, maar dit vindt plaats in een op maat gemaakt bestuurlijk en financieel arrangement, dan wel als dienstverlening op contractbasis.

6. Inhoud gemeentelijke samenwerking

Om de ambitie van de regio te realiseren hebben we een gezamenlijk beeld nodig, een strategie en een collectieve afspraak. Deze strategie is erop gericht als regio het verschil te maken, ze geeft een totaalbeeld van de regio, van onderaf opgebouwd en met het geheel als uitgangspunt.

In de taakopdracht van het SRE zit een zekere gelaagdheid, passend bij de drie rollen van het SRE. De strategieontwikkeling is prioritair, maar wordt geflankeerd door beleidssynchronisatie en proces- en projectsturing.

Bij het beschrijven van de inhoudelijke samenwerking van de gemeenten in de regio Eindhoven gaan we uit van een thematische rubricering. Daarbij worden de rollen onderscheiden en de inzet aangegeven. Ook wordt kort benoemd welke mutaties in de inzet van het SRE op deze thema's optreden, als gevolg van de aangescherpte focus en de noodzakelijke bezuinigingen.

De verschillende thema's zijn sterk aan elkaar gerelateerd en kunnen eigenlijk niet los van elkaar worden gezien. We benaderen onze regionale opgaven vanuit de focus op economie. Vanuit onze economische doelstelling kijken we bijvoorbeeld naar de bereikbaarheid van de regio, maar niet zonder infrastructuur in te passen in een brede ruimtelijke gebiedsontwikkeling. Sociale innovaties en het voorzieningenniveau benaderen we ook vanuit het oogpunt van vestigingsklimaat en leefbaarheid als essentiële economische randvoorwaarden.

Economische structuurversterking

Bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden hebben in onze regio al vele jaren een gezamenlijke agenda voor de economische ontwikkeling. Deze agenda is recent geactualiseerd en ingebracht in de Brainport 2020-agenda. Brainport 2020 vertaalt de regionale ambitie in een aansprekende visie en een ambitieus ontwikkelingsprogramma voor de komende jaren. Brainport 2020 richt zich op Zuidoost-Nederland, maar de kern is onmiskenbaar de regio Eindhoven.

De regio Eindhoven wil de best presterende technologische regio van Nederland zijn en een van de meest innovatieve regio's van Europa. Om dit te bewerkstelligen is het van groot belang om de productiestructuur, de werkgelegenheid en het productiemilieu in de regio Eindhoven te versterken. De innovatiekracht moet bevorderd worden en het innovatie-ecosysteem uitgebouwd. Alleen zo is groei en welvaart in onze regio mogelijk. Bestaande en nieuwe markten kunnen bediend worden door (verder) in te spelen op maatschappelijke vraagstukken zoals duurzame energieopwekking en gezonde voeding.

Kernsectoren in onze regio zijn hightech systems & materials, medische technologie & life sciences, automotive, food (voedselproductie en verwerking) en design. De aanwezigheid van topbedrijven nodigt andere bedrijven uit om zich hier te vestigen. De kennisdomeinen die nu prominent aanwezig zijn, hebben een aanzuigende werking. Het verder ontwikkelen en verfijnen van deze kennisdomeinen blijft nodig.

De regio staat in directe concurrentie met andere toptechnologische regio's in en buiten Europa waar het gaat om het aantrekken en behouden van R&D, nieuwe bedrijvigheid en kenniswerkers. De regio moet concurreren met kennisclusters in Europa, denk aan gebieden rondom München, Stockholm, Helsinki, maar ook met regio's als Singapore, Taiwan, Boston en Bangalore. Binnen de sterke clusters in de regio zoals health care, hightech systemen en automotive moeten nieuwe internationale samenwerkingen ontstaan. Daarbij is internationale positionering belangrijk.

In de afgelopen jaren hebben wij in de regio drie afzonderlijke economische programma's ontwikkeld: Brainport, Progress en Kompas. Deze programma's richten zich op respectievelijk de kennisindustrie, de plattelandseconomie en het toeristisch bedrijfsleven. Langzaamaan zien we dat de grenzen tussen deze programma's vervagen. Het industrieel complex in de regio is een ongedeeld geheel en in vele clusters is groei potentieel. Maatschappelijke opgaven op het gebied van klimaat, energie, grondstofschaarste en voedselvoorziening en uitdagingen als vergrijzing en mobiliteit creëren nieuwe markten en bieden volop kansen voor nieuwe bedrijvigheid. De inzet van deze economische programma's en de wijze van organisatie moeten daarom volledig op elkaar zijn afgestemd. Wij hechten aan een samenhangende programmatische inzet, met een accent op de Brainport 2020-

agenda en met blijvende aandacht voor de relatie tussen Brainport en Greenport (Food en Agro) en de voor de leefbaarheid zo noodzakelijke recreatief-toeristische infrastructuur. Het stimuleren van innovaties vanuit de economische en maatschappelijke vraagstukken van onze regio staat centraal. Hierbij richten we ons vooral op de kansen voor nieuwe economische dragers. Voor dit doel zetten wij het Regionaal Stimuleringsfonds in.

Inzet SRE

- Economisch beleid: één (publieke) economische strategie voor de regio. Afgestemd met Triple Helix. De Brainport-ambitie is leidend. Zorgen voor koppeling van lokaal en regionaal beleid. Genereren van steun voor regionaal beleid bij provincie en rijk. Schalen verbinden.
- Zorgdragen voor de totstandkoming van een economisch ontwikkelingsprogramma van de regio (vanuit de Triple Helix) en de financiering daarvan. Daarnaast voor de instandhouding van een voor de uitvoering toegeruste regionale ontwikkelingsmaatschappij (Brainport Development).
- Inzet Regionaal Stimuleringsfonds ter bevordering van innovatie en clustervorming; verbinden met andere financieringsbronnen (cofinanciering); omvang 5 miljoen per jaar; gemiddelde multiplier van 11,7.
- Regionale afspraken vastleggen met alle stakeholders over taken, rollen en inzet bij realisatie internationale strategie (met SRE als verbinder publieke partijen en niet als uitvoerder).

Campussen en bedrijventerreinen

In de afgelopen jaren zijn in de regio nieuwe campusvormen ontstaan, waarbij het principe van open innovatie leidend is. Doel van deze campusomgevingen is om tot een concentratie van hoogwaardige R&D te komen en om hoogstaande kennis in te zetten in nieuwe producten en diensten. Het SRE voert een actief campusbeleid gericht op het doorontwikkelen van bestaande campusomgevingen en het van de grond trekken van nieuwe initiatieven.

Onze regio kent een breed areaal van bedrijventerreinen. Om de kwaliteit en kwantiteit hiervan optimaal aan te laten sluiten bij de vraag, zijn regionale en subregionale afspraken vastgelegd. Uitgangspunten zijn intensief en duurzaam ruimtegebruik en de samenwerking op bedrijventerreinen tussen bedrijven onderling en de gemeente, gericht op het verbeteren van het (bedrijfs-)economisch resultaat, de vermindering van de milieubelasting, een efficiënter ruimtegebruik en een aantrekkelijke fysieke omgeving.

Inzet SRE:

- Bedrijventerreinenbeleid:
 - o Regionale afspraak over planning bedrijventerreinen op basis van analyse van vraag en aanbod (wat, waar, wanneer).
 - o Kwalitatieve afstemming (welke soort terreinen zijn nodig voor welke bedrijvigheid) inclusief afspraken over inzet op herstructurering.
 - o Ontwikkelen van modellen (uitgiftebeleid, prijzen, ruimtegebruik).
 - o Afspraken over pilots en projecten, zoals cradle-to-cradle.
- Campussen: komen tot strategische afspraken in de regio over realiseren en ontwikkeling. Sterke kennisclusters en bedrijvenclusters in elkaars nabijheid, met nadruk op R&D en open innovatie.
- Bedrijfsvestiging: organisatorisch garanderen van samenwerking en afstemming. Model en strategie voor gezamenlijke acquisitie van en dienstverlening aan vestigende bedrijven.
- Detailhandel en kantoren: regionaal kader, visie op regionale ontwikkeling op basis van de analyse van vraag en aanbod, afspraken over toevoegingen en onttrekking areaal.

Mutaties inzet SRE:

- De totale personele inzet van het SRE op het gebied van bedrijventerrein wordt teruggebracht door het primaat van subregionale afstemming.

Arbeidsmarkt: voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten in een markt van schaarste

De demografische ontwikkelingen trekken een forse wissel op het kwalitatief en kwantitatief beschikbaar houden van voldoende arbeidskrachten op alle niveaus (van kenniswerkers tot vaklui). De instroom zal afnemen als gevolg van een dalend aantal jongeren. En door onbekendheid, of onaantrekkelijkheid van technische ambachtelijke beroepen, kiezen jongeren ook nog minder voor deze richting.

Inzet SRE

Ontwikkelen van regionaal arbeidsmarktbeleid. Evenwicht brengen in vraag en aanbod. Realiseren van samenhang en gecoördineerde inzet van alle (arbeidsmarkt)partijen. De regie en coördinatie gebeurt via het RAP (regionaal arbeidsmarktplatform).

Programmatische inzet:

- Voorzien in (vervangings)vraag naar arbeidskrachten in de regio. Programma's voor aantrekken van internationale kenniswerkers en arbeidsmigranten.
- Scholingsoffensief: beter afstemmen van regionale opleidingen op marktvrage. Regionaal programma voor techniekonderwijs.
- Arrangementen werkzekerheid en scholing: alle potentiële arbeidskrachten benutten. Regionaal arbeidsmarkt/offensief.

Gebiedsontwikkeling

Met Brainport willen wij in 2020 tot de sterkste regio's in Europa behoren op het gebied van technologie en innovatie. Dit vraagt om een omgeving (woon- en werkmilieu) die complementair is aan de internationale ambitie van de regio Eindhoven. De kwaliteit van de omgeving wordt als vestigingsfactor steeds belangrijker. De positie van de regio is relatief goed, er moeten echter zowel in de stad als in het landelijk gebied nog slagen gemaakt worden om de kwaliteit van de totale regio te versterken.

Onze ambitie vereist dat we een complete regio zijn van hoge kwaliteit. Dit vraagt om een aantrekkelijke leefomgeving voor onze huidige en toekomstige inwoners, een goed voorzieningenniveau, een hoogwaardig vestigingsmilieu voor bedrijven en een duurzame ontwikkeling van het stedelijke en landelijke gebied.

Voor de kwaliteit van onze leefomgeving gaat het er om, dat we niet meer van het zelfde toevoegen. Wat we toevoegen moet onderscheidend zijn en kwaliteit hebben. Dit vraagt om regionale strategie en afstemming.

SRE bundelt belangen en wensen van gemeenten tot een samenhangend gebiedsdekkend (maatregelen)pakket of programma gericht op kansen en sterktes van het gebied. SRE zoekt aanhaking op bovenregionale programma's, beleid en financiering. De daadwerkelijke uitvoering is aan gemeenten zelf. SRE coördineert, communiceert en stemt af, maar voert zelf geen wettelijke procedures uit. Het SRE zet in op één gedeelde visie voor de Regio Eindhoven. Een visie die wordt ingebracht bij de provincie (gelet op haar wettelijke bevoegdheden) en doorwerkt op lokaal, gemeentelijk niveau. Het in november 2009 vastgestelde Regionaal Programma Brainport heeft als ruimtelijke visie waarde, omdat het een totaal beeld is waar 21 gemeenten het over eens zijn. De grootste toegevoegde waarde bereikt het SRE met het ontwikkelen van een uitvoeringsstrategie voor specifieke gebiedsontwikkeling. In onze regio wordt aan een groot aantal de gemeentegrenzen overstijgende gebiedsontwikkelingen gewerkt. Het betreft in de eerste plaats de uitvoering van de reconstructie in drie delen van de regio (Peel, Kempen, Boven Dommel). Daarnaast wordt er in (met name) het stedelijk gebied gewerkt aan 5 gebiedsopgaven: Noordoostcorridor, het Rijk van Dommel en Aa, Brainport Avenue, Het Nieuwe Woud en de Grenscorridor (N69).

Veranderingen in de samenleving stellen ons voor grote transformatieopgaven. De ruimtelijke opgaven zijn zo groot dat we er niet komen met geïsoleerde maatregelen of met opgaven binnen één gemeente. De belangrijkste redenen om prioriteit aan de gebiedsontwikkelingen toe te kennen, is om de economische ontwikkelingen te ondersteunen, de regio mooier te maken, te voorkomen dat geïsoleerde ontwikkelingen leiden tot verrommeling en om snelheid te maken. Kortom om de regio te versterken.

De reconstructie van het platteland is essentieel voor een ruimtelijke ondersteuning van de transformatie van de agrarische sector en behoud en versterking van de leefbaarheid van het platteland. Voor de totale regio is de reconstructie van belang omdat een belangrijk deel van de regionale economie is te vinden op het platteland. Daarnaast biedt het landelijk gebied kwaliteiten die in de stad niet of minder te vinden zijn (rust, ruimte, natuur en recreatie). Ingezet wordt op het vinden van een balans tussen de ruimtevraag van de intensieve veehouderij en het agrarisch bedrijfsleven en de overige functies in het landelijk gebied. Een grote opgave is verder de versterking van de natuur, waaronder de realisatie van de ecologische hoofdstructuur, zoals in de beekdalen.

De gebiedsontwikkelingen Noordoostcorridor, Rijk van Dommel en Aa, Brainport Avenue, Het Nieuwe Woud en de Grenscorridor (N69) zijn van belang om de grote ruimteclaims te kunnen accommoderen. Het gaat hierbij om het combineren van de aanleg van nieuwe infrastructuur voor een betere ontsluiting van de regio met de ontwikkeling van groen en woon- en werkgebieden. Deze ruimtelijke ontwikkeling is randvoorwaardelijk voor het realiseren van de economische potenties van onze regio. Met de ruimtelijke ondersteuning wordt bedoeld een goede bereikbaarheid van de regio, een kwalitatief goede woon- en werkomgeving en ruimte voor groen en water.

Inzet SRE

- In samenwerking met gemeenten en provincie een gezamenlijk ruimtelijke uitvoeringsstrategie ontwikkelen voor de regio Eindhoven, die aansluit bij de economische ambities van de regio.
- Vastleggen afspraken in een regionaal ruimtelijk uitvoeringsprogramma; definiëren inzet partijen.
- Afspraken vastleggen over ontwikkeling hoogwaardige groengebieden en natuur; met ruimte voor toerisme en recreatie.
- Realiseren van regionale gebiedsontwikkelingen. Projectleiding in de realisatiefase (volgens profijtbeginsel). Inzet op Rijk van Dommel en Aa, Brainport Avenue, Brainport Oost en Grenscorridor (N69), heroverweging Nieuwe Woud.
- Coördinatie van de inzet op de reconstructie als gebiedsopgave. In het landelijk gebied realiseren van een balans tussen agrarisch gebruik en opgaven over natuur, water, wonen en werken.
- Organiseren dat middelen (van gemeente, regio, provincie, Rijk) met elkaar worden verknoot.

Mutatie inzet SRE

- Bij gebiedsontwikkelingen die in de fase van de realisatiestrategie zitten nadrukkelijk het profijtbeginsel hanteren en de betreffende gemeenten een aanvullende bijdrage vragen.
- Scherpere afstemming met provincie, waardoor dubbelingen in inzet worden voorkomen.

Wonen

In onze regio willen we een ontspannen en evenwichtige woningmarkt. Dat betekent dat er voor alle doelgroepen voldoende woningen zijn van de gewenste kwaliteit. Betaalbaarheid is daarbij een belangrijke factor. Verder is een evenwicht essentieel in de woningvoorraad van stad en land, ook voor wat betreft de verhouding tussen de sociale en vrije sector. We blijven daarom als SRE regio op de woningmarkt voeren. De afspraken over de woningbouw leggen we vast in een regionaal woningbouwprogramma. Meer dan eerder zal de relatie met de bestaande voorraad aandacht krijgen. De afgelopen jaren is ingezet op een sterkere regio op de woningmarkt en op intensief overleg met partijen op de woningmarkt. Dit werpt vruchten af.

De noodzaak van een zorgvuldige regio is door de huidige crisis nog pregnanter geworden.

Voor de ontwikkeling van de regionale economie is het belangrijk dat we aantrekkelijk zijn voor kenniswerkers. We willen kenniswerkers voor onze regio behouden en aantrekken. Daarnaast willen we kwetsbare doelgroepen adequaat huisvesten. Hierbij denken we aan mensen die afhankelijk zijn van goedkope huurwoningen, of van zorgwoningen. Ook denken we aan huisvesting voor tijdelijke buitenlandse werknemers in de agrarische en productiesector.

Inzet SRE

- Regionale Woonvisie (door)ontwikkelen op de bovenlokale thema's; afspraken vastleggen over (kwalitatieve) volkshuisvestingsopgave regio, namelijk het bieden van passende volkshuisvesting meebewegend met demografische verandering.
- 5-jaarlijks woningbouwprogramma maken: vastleggen en monitoren van regionale afspraken over de woningbouwproductie en de transformatie van de woningvoorraad.
- Huisvesting statushouders bevorderen en bewaken.
- Verstrekken woningbouwsubsidies (aflopende taak).

Mutatie inzet SRE

- Inzet op woningbouwprogrammering beperken door primaat van subregionale afstemming en beleidssynchronisatie.
- Onderzoek en monitoring efficiënter realiseren in samenwerking met provincie.
- Momenteel wordt voor BWS een specifieke inwonerbijdrage geheven. Wij streven er naar de BWS-taak binnen 3 jaar af te bouwen. Het betreft woninggebonden subsidies voor particulieren en corporaties.

Infrastructuur en mobiliteit

De ambitie om de best presterende economie te worden van Nederland stelt, behalve eisen aan de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving, ook (en vooral) eisen aan de bereikbaarheid van Zuidoost-Brabant. Bereikbaarheid van de regio als geheel en van het stedelijk gebied en de stad in het bijzonder. Deze bereikbaarheid wordt enerzijds bepaald door de aanwezigheid van de (harde) infrastructuur (wegen, spoor, luchthaven) en anderzijds door het mobiliteitsgedrag en de mobiliteitsbehoefte van onze samenleving.

Wij zien ons in onze regio dan ook gesteld voor 3 centrale opgaven:

1. Bereikbaar houden en maken van de Brainportregio over weg, spoor, water en via de lucht.
2. Het ontwikkelen en bevorderen van mobiliteitsconcepten die leiden tot een ander mobiliteitsgedrag.
3. Het stimuleren en ondersteunen van technologische ontwikkelingen en innovatieve oplossingen.

Op dit moment is infrastructuur en mobiliteit een wettelijke taak van het SRE als WGR+-regio. Het voornemen van het kabinet is om de WGR+ op te heffen en om de bevoegdheden van de stadsregio op het terrein van verkeer en vervoer over te hevelen naar de provincie. Wij betreuren dit voornemen ten zeerste. Juist omdat het merendeel van de vervoersstromen zich tot onze regio zelf beperken, is het regionale schaalniveau het meest gepast voor de afwegingen op het terrein van infrastructuur en mobiliteit. Indien de provincie de vervoersautoriteit voor onze regio wordt, zullen wij ons indringend met de provincie moeten verstaan over de wijze waarop zij deze taak overneemt en de strikte waarborging van onze belangen. Structureel zien wij in deze situatie blijvende taken voor het SRE op het terrein van verkeers- en infra-management en het bundelen van de regionale mobiliteitsbelangen richting rijk en provincie.

Inzet SRE (nu het SRE nog vervoersautoriteit is):

- Regionaal beleid ontwikkelen om (internationale en regionale) bereikbaarheid te waarborgen (weg, spoor, luchthaven).
- Regionaal OV beleid ontwikkelen en garanderen van een adequaat operationeel systeem voor openbaar vervoer in de regio.
- Regionaal bestedingsplan BDU ontwikkelen.
- Allianties vormen met rijk en provincie (MIRT) om grote mobiliteitsopgaven te realiseren, waaronder de Noordoostcorridor, N279, landzijdige ontsluiting Eindhoven Airport, A67 en grenscorridor N69.
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer: regionale visie en coördinatie.
- BBZOB, regionaal programma gericht op verkeersmanagement en infra-management
- 'Brainport Bereikbaar' doorontwikkelen: inzet op innovaties, (technische systemen om automobilist te beïnvloeden) dynamisch verkeersmanagement en incar experimenten.
- Mobiliteitsgedrag beïnvloeden (bijvoorbeeld automobilist verleiden tot spitsmijden), completering fietsnetwerk.
- Toeristische routestructuur: ontwikkelen, in stand houden en innovatie van toeristische routestructuren (wandel-ruiter-fiets-mountainbike).

Mutatie inzet SRE

Het overgrote deel van de activiteiten binnen dit werkveld wordt niet gefinancierd uit de inwonerbijdrage maar uit de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer (BDU). De formatie werd in 2010 voor 40% gedekt uit de inwonerbijdrage. Door het inzetten van de inwonerbijdrage binnen het programma Verkeer en Vervoer wordt bereikt dat de programma's breed en integraal kunnen worden afgestemd om maximaal regionaal effect te sorteren.

Met ingang van 2011 is een korting op de inwonerbijdrage toegepast door kosten te verschuiven naar de BDU. Met ingang van 2011 wordt (niet 40% maar) 25% van de kosten van de personeelsformatie

ten laste gebracht van de inwonerbijdrage. In onze ogen is dit de formatieve omvang die ook na een eventuele overgang van de BDU naar de provincie voor het regionale takenpakket noodzakelijk is. Dit neemt niet weg dat wij inhoudelijke mutaties binnen dit beleidsveld overwegen, ook omdat door het rijk op de BDU fors bezuinigd wordt. Cumulatief is de totale omvang van deze bezuiniging voor het SRE tot 2020 tenminste 60 miljoen. Wij denken hierbij aan:

- Overdragen van het uitvoeringsproject Hoogwaardig Openbaar Vervoer 2 aan de betrokken gemeenten.
- Vermindering inzet op mobiliteitsmanagement (project spitsmijden).
- Vermindering inzet ter stimulering fietsgebruik (fietsnetwerk).

Duurzaamheid

Al lange tijd werken gemeenten in de regio samen op het gebied van milieu, of breder, duurzaamheid. Hierbij wordt aangesloten bij de meest gebruikte definitie van het begrip duurzame ontwikkeling: *“een ontwikkeling die voorziet in de behoefte van de huidige generatie zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien.”* Telos, het Brabantse Centrum voor Duurzaamheidsvraagstukken, heeft dit begrip nader uitgewerkt in een systematiek. Deze gaat ervan uit dat duurzaamheid alleen kan worden bereikt door bij bestuurlijk en maatschappelijk handelen een evenwicht te vinden tussen:

- het economisch kapitaal (o.a. bedrijvigheid, infrastructuur);
- het sociaal-culturele kapitaal (o.a. woonomgeving, gezondheidsvoorzieningen, onderwijs);
- het ecologische kapitaal (o.a. natuur, water, bodem, lucht).

Veel gemeenten hebben gepleit voor minder versnippering aan projecten en een focus op enkele thema's, waarop we ons als regio kunnen profileren en een regionale ambitie kunnen nastreven. Belangrijke onderwerpen op dit moment zijn energie, 'cradle-to-cradle' (hergebruik van materialen), gezondheid en groen/biodiversiteit. Hier liggen ook grote economische kansen. Het is van belang om te focussen op die thema's waar we als SRE een meerwaarde kunnen bieden ten opzichte van de gemeentelijke inspanningen. Dit gaat verder dan het ondersteunen van gemeentelijke taken; het gaat om het realiseren van regionale ambities.

In het kader van duurzaamheid zetten we in onze regio in op drie thema's: Klimaat en energie(transitie); Cradle-to-cradle en Gezondheid en biodiversiteit.

Klimaat en energie(transitie):

De regio Zuidoost-Brabant heeft de ambitie om in 2040 onafhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen. We geven voor een extra impuls aan regionale initiatieven op het terrein van energiebesparing en duurzame energie. We maken een concreet programma voor energietransitie, creëren hiervoor een samenwerkingsplatform, scheppen randvoorwaarden en lobbyen voor extra financiële middelen vanuit Provincie, Rijk en Europa. Het thema energie is bij uitstek een thema dat als economische kans kan worden gezien en kan zorgen voor een impuls voor de economische ontwikkeling van de regio.

Cradle-to-cradle:

Het is een grote kans voor het regionale bedrijfsleven om afgedankte materialen juist op te waarderen tot grondstof voor nieuwe producten. Afval neemt toe en de schadelijke effecten voor het milieu ook. En nog belangrijker: we gooien een heleboel waardevolle materialen weg. Deze materialen kunnen als grondstof dienen voor andere producten en dit betekent dat het regionale bedrijfsleven hier ook aan kan verdienen. Dit is de centrale gedachte van de cradle-to-cradle (wieg tot wieg) filosofie: alle gebruikte materialen kunnen na hun leven in het ene product, nuttig worden ingezet in een ander product. Daarmee biedt deze benadering interessante economische mogelijkheden voor innovatie, kostenbesparing en werkgelegenheid in onze regio.

Gezondheid en biodiversiteit:

Het gaat hier om een kernelement van de leefbaarheid van Brainport: hoe zorgen we voor een aangename en gezonde leefomgeving voor inwoners en bezoekers? Zuidoost-Brabant streeft naar een (internationaal) concurrerend vestigingsmilieu, zowel in de stad als in het landelijk gebied. Dat we kunnen wonen en werken in of op korte afstand van beleefbare natuur maakt deze stedelijke regio internationaal uniek. We zullen ons echter actief moeten inzetten om ervoor te zorgen dat deze groene leefomgeving behouden blijft. Een gezonde leef- en werkomgeving is een harde randvoorwaarde voor de (economische) ontwikkeling van de regio, zowel in het stedelijk als het

landelijk gebied. We moeten zorgen voor een goede luchtkwaliteit, een beperking van de geluidsoverlast en (fysieke) veiligheid. Een belangrijk instrument is natuur- en milieueducatie.

Inzet SRE:

- Regionale visie en aanpak van milieu en duurzaamheid (Regionaal Milieuwerkprogramma).
- Duurzaamheid ontwikkelen als integraal onderdeel van staand regionaal beleid, zoals economie (zonneceltechnologie), bedrijventerreinen (C2C), volkshuisvesting (GPR).
- Programma ontwikkelen gericht op klimaat en energie(transitie): de regio 'climate proof' en energieneutraal (energiebesparing, lokaal energie opwekken en verdelen). Afspraken met stakeholders en coördinatie realisatiestrategie.
- Programma ontwikkelen met Europese en regionale partners gericht op duurzame bedrijventerreinen. Inzet van cradle-to-cradle (afval lokaal hergebruiken).
- Regionale aanpak ter verbetering luchtkwaliteit en bodemkwaliteit: vermindering geluidsoverlast; voorkomen verspreiding ziektekiemen (Q-koorts).
- Ondersteunen van natuur- en milieueducatie.

Mutatie inzet SRE

- De nieuwe focus van het RMP (klimaat/energie, cradle-to-cradle en gezondheid/biodiversiteit) wordt uitgevoerd met een verlaagd budget.

Voorzieningen

Naast de fysieke ontwikkeling van de regio is ook de sociale ontwikkeling essentieel. Het gaat hierbij om aspecten als culturele voorzieningen, de recreatieve infrastructuur en zorgvoorzieningen. Voor het realiseren van de regionale ambitie is sociale ontwikkeling van zeer groot belang. Er is sprake van regionale betekenis, maar dit vraagt niet automatisch om een regionale rol. Over het algemeen gaat het om thema's die vragen om lokaal beleid en een lokale afweging. Op het regionale schaalniveau is wel op een aantal terreinen visie en beleidssynchronisatie gewenst. Daarnaast kiezen we er voor om sommige innovaties op deze terreinen projectmatig als collectief te ontwikkelen.

Cultuur heeft een sterke en positieve invloed op de samenleving, omdat het verbindt en verrijkt en bijdraagt aan innovatie en ontwikkeling en aan de kwaliteit van de omgeving. Cultuur is bovendien een belangrijk aandachtspunt binnen de basics van de Brainport 2020-agenda.

Ons doel voor de komende vier jaar is door het leggen van verbindingen de regio cultureel sterker te maken. Dit doen we door het stimuleren van verbindingen tussen cultuur en andere maatschappelijke sectoren. We zetten in op:

- cultuur als schakel in de samenleving (verbreden en verbinden);
- behoud en ontwikkeling van het cultureel erfgoed;
- afstemmen van het cultureel aanbod in de regio.

Voor onze regio heeft toerisme een grote betekenis. Onze regio heeft recreatietoeristisch veel te bieden: een aantrekkelijk cultureel erfgoed, grote bos- en natuurgebieden, recreatieconcentratiepunten, een gevarieerd landschap, plassen en uitstekende voorzieningen. Wandelen en fietsen zijn te combineren met bezoeken aan cultuurhistorisch interessante kernen en funshoppen in de steden 'om de hoek'.

De variatie in het regionale aanbod van toeristische voorzieningen biedt kansen om verrassende koppelingen te maken, die het toeristische profiel van de regio versterken. Daarvoor is het nodig een gezamenlijke visie te ontwikkelen. Food, design en routestructuren vormen de basis hiervoor. Via samenwerking van gemeenten en private partijen kan het aanbod collectief, thematisch en belevingsvol worden ontsloten naar verschillende doelgroepen.

De behoefte aan zorgvoorzieningen is sterk aan het stijgen. Het aantal aanvragen voor professionele zorg, dus voor verpleeg- of verzorgingshuiszorg en thuishulp neemt toe.

Kernelementen in een nieuwe inrichting van de zorg zijn: eigen regie, langer thuis wonen en een gesloten zorgketen. We streven naar efficiëntie, lagere kosten, meer integraliteit, sluitende keten, meer eigen regie cliënten, hogere klanttevredenheid en hogere kwaliteit.

Door de verminderde beschikbaarheid van intramurale voorzieningen moeten alternatieven ontstaan. Door een toenemend aantal lokale gemeenschappen wordt bijvoorbeeld de krachten gebundeld om op een aanvaardbaar niveau (zorg)voorzieningen te creëren.

Langer thuis wonen is goed te ondersteunen met technische voorzieningen (domotica). Het is vanuit het oogpunt van betaalbaarheid en beschikbaarheid van de technische oplossingen noodzakelijk dat sprake is van voldoende schaalgrootte. Binnen onze regio doet zich de unieke situatie voor dat we beschikken over bedrijven en initiatieven die deze technische innovaties kunnen realiseren.

Niet alleen voor ouderen zijn innovaties in de zorg noodzakelijk. Ook jongeren kampen met toenemende problemen. Niet iedereen heeft het vermogen zich aan te passen aan een complexe en snel veranderende samenleving. Structurele samenwerking tussen onderwijs en overheden is nodig om passende oplossingen voor elk kind te realiseren.

Inzet SRE

- Regionale afspraken om het cultureel en historisch aanbod te versterken en te ontsluiten.
- Beheer en ontsluiting historisch archief gemeenten. Actief uitdragen van de historie van de regio (RHCE): overdracht van kennis via internet, onderwijs, publicaties, tentoonstellingen, fysieke steunpunten.
- Het ontwikkelen van een regionale recreatief-toeristische visie (gedeeld perspectief).
- In overleg met de markt komen tot een gecoördineerd recreatief-toeristisch uitvoeringsprogramma met een gezamenlijke inzet op innovaties.
- Ontwikkelen van een gepaste structuur voor de coördinatie van toeristische promotie (website, database, distributie).
- Gezamenlijke voorbereiding van gemeentelijk beleid gericht op de inrichting van de zorg. Basis bieden voor visie op en realisatie van nieuwe lokale opgaven (zoals jeugdzorg).
- Projectmatige inzet bij het realiseren van innovaties in de zorg.

Mutaties inzet SRE

- Heroverwegen organisatie en financiering toeristische promotie (huidige bijdrage regio VVV)
- Heroverwegen rol en positie van de toeristische aanjagers.
- Beëindigen ondersteuning gemeenten m.b.t. de WMO en centra jeugd en gezin.
- Beëindiging afstemming op gebied van kinderopvang en regionaal platform gehandicapten.
- Inzet zorg en onderwijs en taskforce autisme beëindigen.
- Taakstellende bezuiniging op organisatiekosten RHCE.

7. Organisatie gemeentelijke samenwerking

Gemeenten zoeken samenwerking

Het realiseren van de regionale ambities vergt samenwerking. De gemeenten in de regio Eindhoven werken op verschillende schaalniveaus en op verschillende thema's samen. De bestuurlijke samenwerking van de 21 gemeenten in de regio Eindhoven gezamenlijk krijgt vorm in het SRE. Het SRE ondersteunt deze gemeenten bij de uitoefening van een aantal van hun taken. Het SRE initieert, stimuleert en organiseert de samenwerking op het schaalniveau van de 21 gemeenten. Sleutelbegrippen hierbij zijn: versnellen en verbinden.

Een slagvaardige overheid begint bij een krachtige gemeente. Maar in een tijdsgewricht van bezuinigingen en decentralisatie is het niet eenvoudig om eerste overheid te zijn en de belangen van inwoners en bedrijfsleven te dienen. Het takenpakket van de gemeente neemt steeds toe en wordt complexer en daarnaast stellen burgers steeds hogere eisen.

Het is logisch om dan te kijken naar samenwerking met andere gemeenten of met ketenpartners en om uitbesteding van taken te overwegen.

Het takenpakket van de gemeenten in ogenschouw nemend, zijn er drie redenen om samen te werken:

1. Wanneer het maatschappelijke vraagstuk een grotere schaal kent dan de gemeente zelf. Bijvoorbeeld: mobiliteit- en ruimtevraagstukken.
2. Wanneer overheidstaken vragen om specialistische kennis. Bijvoorbeeld: archeologisch onderzoek, milieuonderzoeken, epidemiologische vraagstukken.
3. Wanneer doelmatigheid van beheerstaken centraal staat, zoals ICT, Belastingen, Sociale Dienst, Inkoop etc.

Doelen die daarbij geformuleerd worden, zijn:

- het behouden of verbeteren van het kwaliteitsniveau;
- kostenefficiëntie, financiële voordelen;
- kwetsbaarheid organisatie verkleinen;
- verbeteren van bedrijfsvoering;
- verbeteren van de dienstverlening aan burgers;
- bestuurlijke slagkracht behouden.

Deze doelen zijn duidelijk van binnenuit beredeneerd. Maar een belangrijk doel is ook dat door samenwerking en/of uitbesteding de gemeente zich kan richten op de beste uitvoeringsmodaliteit voor eigen inwoners, bedrijven en burgers. En het geeft extra ruimte voor de gemeente om regie te voeren op zaken waar het 'echt' over gaat.

Bij een keuze voor een bepaalde vorm van samenwerking of uitbesteding wordt een afweging gemaakt op basis van:

- soort taak en dan vooral de nabijheid tot de eigen inwoners, bedrijven en instellingen;
- vereiste expertise voor het uitvoeren van de taak;
- kostenefficiëntie;
- beschikbare capaciteit;
- beschikbare samenwerkingspartners;
- behoud van autonomie.

Uitbesteding is afhankelijk van het soort taken:

1. Beleidsgerelateerde taken op lokaal niveau grijpen direct in op de woon-, werk en leefomgeving van inwoners en ondernemers. De regie over lokale beleidstaken moet bij de gemeente zelf liggen, dit zijn de kerntaken: onderwerpen die de inwoners belangrijk vinden. Deze raken ook direct aan de eigen missie en de lokale maatschappelijke opgaven. De gemeente heeft een duidelijke eigen verantwoordelijkheid, en de daarvoor benodigde beslissingsbevoegdheid.
2. Beleidsgerelateerde taken die verder strekken dan de eigen gemeente, hebben niet alleen effect op de eigen leefomgeving. De gemeente heeft niet de (meest adequate) schaal om zonder andere overheden of ketenpartners dit beleid te ontwikkelen.
3. Bedrijfsvoeringstaken zijn zowel ter ondersteuning van de beleidscyclus als puur intern-organisatorisch van aard. De bedrijfsvoering is geen doel op zich, maar een middel en moet zo kostenefficiënt en effectief mogelijk ingericht worden.

De regie op alle taken moet bij de gemeente zelf liggen. Maar de uitvoering kan in samenwerking met andere partners of kan worden uitbesteed aan derden. Hoe minder de taak de beleidsvorming raakt, hoe meer het voor de hand is om verantwoordelijkheden uit te besteden. De gemeente bepaalt natuurlijk wel het te borgen kwaliteitsniveau.

Wat een gemeente zelfstandig kan doen, moet ze ook zelf doen. Lukt dit niet, dan is vaak de eerste stap om samenwerking met de buurgemeente(n) te overwegen, al dan niet in (sub)regionaal verband. In het algemeen geldt: hoe groter het samenwerkingsverband, hoe groter de winst. 'One size fits all' is goedkoper dan diversiteit in arrangementen. Kleinere arrangementen zijn ook mogelijk, maar vallen duurder uit. Op korte termijn levert samenwerking bij beheerstaken meer rendement op dan samenwerking op beleid en strategisch niveau. De effecten van beleidssamenwerking zijn op de lange termijn weer groter.

In de praktijk van het SRE hebben we al vele jaren een gezamenlijke vorm gevonden om als 21 gemeenten samen strategie te maken op belangrijke gemeentegrensoverschrijdende thema's. Daarnaast hebben we met de Milieudienst regio Eindhoven een serviceorganisatie die op het terrein van fysieke infrastructuur specialistische expertise kan leveren. Samenwerking tussen gemeenten op beheersniveau komt in de regio steeds vaker voor, met name op intergemeentelijke en subregionale schaal. Bedrijfsvoeringstaken worden niet door het SRE verricht.

Regionale bestuursstructuur

Bij het verfijnen van de bestuursstructuur in de regio is het belangrijk om een juiste balans te vinden tussen het lokale schaalniveau, het subregionale schaalniveau en het regionale. We zien een toenemende subregionale en thematische samenwerking ontstaan. Dit erkennen wij als een logische ontwikkeling en een uitvloeisel van de eerder beschreven Multi-level governance.

In hoofdstuk 4 zijn we al ingegaan op de uitgangspunten voor de positionering van het SRE. We herhalen dat hier nog eens. Het gaat om:

- 1 Subsidiariteitsbeginsel (zo veel mogelijk bij gemeente zelf).
- 2 Iedere gemeente in zijn eigen kracht.
- 3 SRE met kracht en meerwaarde voor alle partners.
- 4 Regionale thema's op schaalniveau van de 21 beleggen bij SRE.
- 5 Op regionaal schaalniveau (per thema) slagkracht en snelheid organiseren.
- 6 Inhoud boven structuur.
- 7 Flexibiliteit in samenwerking, op basis gezamenlijke ambitie, gedeelde liefde voor de regio.

Als SRE richten wij ons primair op de strategische agenda van de gehele regio, de 21 gemeenten. De sturing op deze agenda vraagt maximale bestuurlijke betrokkenheid. De gemeenteraden zullen beter in de gelegenheid gesteld moeten worden hun inbreng te leveren en hun rol als kaderstellend en controlerend orgaan te kunnen vervullen. Zeker waar het gaat om strategieontwikkeling is een maximale bestuurlijke betrokkenheid vereist van alle gemeenten op het niveau van de gemeenteraad. De huidige methode van de majeure dossiers blijkt hiervoor ontoereikend. Steun van de raden voor de regionale strategie verschaft ook democratische legitimiteit.

Voor de overige rollen van het SRE kan met een lichtere vorm worden volstaan. Bij beleidssynchronisatie gaat het om colleges. Bij proces- en projectsturing zijn aparte (tijdelijke) bestuurlijke tafels ingericht van direct betrokkenen en bij dienstverlening gaat het slechts om de verhouding opdrachtgever-opdrachtnemer.

Er wordt steeds meer en beter subregionaal samengewerkt. In deze Regionale Agenda tekent zich sterk af dat deze ontwikkeling gestimuleerd wordt teneinde gemeenten in hun eigen kracht te zetten. In plaats van zoveel mogelijk op regionale schaal te tillen, is de koers om gemeentegrensoverschrijdende zaken in kleiner, subregionaal verband op te pakken.

Voor de regionale strategie gaat het er om dat niet alle gemeenten bij alle regionale thema's hetzelfde belang hebben. Het is dan goed dat juist de gemeenten met het grootste belang het voortouw nemen en binnen de paraplu van het SRE zorg dragen voor uitwerking en realisatie. Vaak gaat het om opgaven die we kunnen verbinden met een subregio.

Een eerste inventarisatie van de verschillende opgaven leidt tot de volgende specificatie.

Eindhoven	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken regionale centrumfunctie. - Hoogstaande culturele voorzieningen en evenementen als basis voor internationale allure. - Verdichting van wonen en werken in de stad. - Internationale branding.
Campusgemeenten	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken van het R&D profiel van de regio in relatie tot de vier campussen en de grote zelscheppende bedrijven.
Stedelijk Gebied	<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie woningbouwopgave (netto toevoeging van 18.925 woningen tot het jaar 2020). - Realisatie bedrijventerreinen (netto toevoeging van 300 ha in het positieve scenario) en herstructureringsopgave (485 ha). - Gebiedsontwikkeling rond A2-zone en Rijk van Dommel en Aa.
Peel	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken Agro-Food Complex. - Verbinding Brainport met Greenport Venlo. - Ontwikkeling Brainport Oost (samen met Helmond), langs de ontwikkelas N279. - Living labs (toepassing innovaties energie en duurzaamheid). - Groene Peelvallei als toeristische opgave.
Kempen	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken maakindustrie langs A67 (Eersel, Bladel, Kempisch Bedrijven Park). - Bedrijventerreinen; organiseren verhuisketen i.v.m. realisatie KBP. - Het verbeteren van de (reeds hoge) kwaliteit van toerisme en recreatie; verruimen en diversificatie van het aanbod; aanboren nieuwe doelgroepen. - Natuurontwikkeling.
A2-gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken maakindustrie langs A2. - Doorontwikkelen Duurzaam Industrieterrain Cranendonck. - Gebiedsontwikkeling in combinatie met N69. - Natuurontwikkeling (Strabrechtse heide). - Landbouwontwikkeling.

Voor de realisatie van deze agenda's zijn *flexibele uitvoeringsarrangementen* noodzakelijk. Wij denken hierbij aan wisselende, tijdelijke bestuurlijke groepen die samen een thema adopteren. Dit willen wij borgen binnen de structuur van het SRE. Voorafgaande aan de start wordt een heldere projectdefinitie vastgelegd met een duidelijke opdracht. De betrokken gemeenten en het SRE onderschrijven dit. Dit houdt meteen in dat de organisatie van het SRE aan zo'n opdracht ook organisatorische steun verleent.

Deze werkwijze heeft consequenties voor de huidige vorm van het portefeuillehoudersoverleg. Als deelopdrachten verschuiven en bovendien integraler worden benaderd, zijn nieuwe vormen van overleg en aansturing noodzakelijk. Wij streven hierbij naar een simpel en praktisch model, waarbij bestuurlijke drukte wordt voorkomen en informatie vanzelfsprekend beschikbaar is voor alle betrokkenen.

In de komende periode willen wij gelet op het bovenstaande de volgende twee zaken nader uitwerken:

- Het nauw betrekken van gemeenteraden bij regionale strategieontwikkeling.
- De flexibele structuur om regionaal overleg en regionale uitvoering te organiseren, waarbij het geheel en de delen worden verbonden.

8. Financiering Regionale Agenda

Middelen voor regionaal programma

Het SRE ontvangt van alle deelnemende gemeenten een vaste inwonerbijdrage. Deze inwonerbijdrage is bedoeld voor de realisatie van de Regionale Agenda.

De totale inwonerbijdrage voor het SRE bedraagt in 2011 € 15,10. In totaal gaat het om 11 miljoen euro, ofwel 11% van de totale inkomsten van het SRE (zie ook bijlage 3).

Deze bijdrage is als volgt opgebouwd.

1. Een algemene bijdrage van € 5,76 per inwoner voor de algemene en bestuurlijke werkzaamheden van het SRE. Ongeveer tweederde deel van deze bijdrage gaat naar directe personeelskosten.
2. Het SRE Stimuleringsfonds (€ 5,38 per inwoner).
3. De toeristisch recreatieve taak (€ 1,08 per inwoner).
4. Het Regionaal Milieuwerkprogramma (€ 1,69 per inwoner).
5. Brainport Development (€ 0,865).
6. Besluit woninggebonden subsidies (€0,323).

Naast de vaste inwonerbijdrage verleent het SRE diensten aan individuele gemeenten of groepen gemeenten. Hiermee is 34 miljoen euro gemoeid, ofwel 32% van de totale inkomsten. Het gaat hierbij vooral om:

- de dienstverlening van de SRE Milieudienst;
- de dienstverlening van het RHCE op het gebied van archiefbeheer. Het betreft het fysiek beheer, de ontsluiting en terbeschikkingstelling van archiefbescheiden op basis van de Archiefwet-1995. De bijdrage is gebaseerd op een bedrag per strekkende meter archief;
- de dienstverlening aan de bestuurscommissie stedelijk gebied.

De bezuinigingsopgave bestuursperiode 2011-2014

Bij de behandeling van de begroting 2011 in de vergadering van de Regioraad van juni 2010 is besloten tot een bezuiniging van 10% op de inwonerbijdrage met ingang van 2011. Voor 2011 is de bezuiniging voor een deel incidenteel gedekt. Met ingang van de begroting 2012 moet een structurele dekking gevonden zijn.

De bijstelling van de gemeentelijke bijdrage met 10% betekent voor de dienst SRE een korting van bijna € 1,2 miljoen en voor het RHCE een korting van € 57.000,- (afgerond).

Bij de SRE Milieudienst komt de bezuinigingsopgave tot uitdrukking in de tariefstelling. Dit heeft verder geen invloed op de inwonersbijdrage.

In onderstaande tabel is de opbouw van de bezuiniging weergegeven.

	Algemeen	BWS	Toerisme	Brainport	SRE Stimuleringsfonds	RMP	Totaal Dienst SRE	Cultuur-historie	Totaal
Bijdrage begroting 2011	4.111.881	263.765	852.602	706.462	4.397.441	1.387.261	11.719.412	570.598	12.290.010
Korting 10%	-411.188	-26.376	-85.260	-70.646	-439.744	-138.726	-1.171.941	-57.060	-1.229.001
Bijdrage 2011	3.700.693	237.388	767.342	635.816	4.397.441	1.248.535	10.547.471	513.538	11.061.009

In de bezuinigingsopgave is bij het bepalen van de korting een onderscheid gemaakt tussen de gelabelde bijdragen (BWS, Toerisme, Brainport, SRE Stimuleringsfonds (SSF), Regionaal Milieu Programma (RMP) en het algemeen deel.

Bij de gelabelde bijdragen wordt de korting zo veel mogelijk rechtstreeks opgelegd aan de betreffende gesubsidieerde partij. Een uitzondering is voor 2011 gemaakt voor het Stimuleringsfonds en voor Brainport.

Door een korting op het Stimuleringsfonds vermindert het zogenaamde vliegwieleffect voor het opstarten van innovatieve, belangrijke economische projecten. Concreet betekent dit dat de korting van € 439.000,- niet wordt gerealiseerd door een verlaging van de bijdrage aan het Stimuleringsfonds, maar dat er voor dit bedrag een alternatieve, deels incidentele dekking is gezocht voor de begroting 2011.

In de begroting 2011 staat nu een bijdrage voor Brainport Development geraamd van 4.284.180. Deze bijdrage is opgebouwd uit een algemene inwonersbijdrage, een bijdrage uit het SRE Stimuleringsfonds en daarnaast uit bijdragen van de overige overheidsaandeelhouders van Brainport Development. Voor een bezuiniging van 10% op de inwonerbijdrage (€ 70.646,-) van Brainport Development is afstemming nodig met de andere financiers. De korting op de inwonerbijdrage van ruim € 70.000 zal in 2011 niet kunnen worden doorvertaald in een lagere subsidie. Het gekorte bedrag wordt in 2011 incidenteel aan de Algemene reserve van de Dienst SRE onttrokken.

In hoofdstuk 6 is een eerste inventarisatie gemaakt van de maatregelen die voortvloeien uit deze Regionale Agenda. Aangegeven is welke accenten er worden gelegd. Als we dit vergelijken met de huidige projecten constateren we dat een aantal van de huidige projecten (als regionaal project) afvalt. Deze projecten gezamenlijk bieden perspectief om de bezuiniging van 10% met ingang van 2012 structureel te maken. Bovendien zien wij kansen om kortingen op het Stimuleringsfonds en Brainport Development te voorkomen.

Wij maken hierbij één kanttekening. De algemene inwonerbijdrage bedraagt momenteel 3,7 miljoen. Van deze bijdrage heeft 2,6 miljoen, ofwel ruim 70%, betrekking op personeelskosten. Bezuinigingen op de algemene bijdrage gaan dus rechtstreeks gepaard met vermindering van het personeelsbestand. Dit kan inhouden dat realisatie van de bezuinigingen een langere tijd vergt om te realiseren.

Bij het opstellen van onze begroting voor 2012 in maart 2011, zullen wij de consequenties van deze Regionale Agenda financieel vertalen.

Bijlage 1 – Regio Eindhoven als functionele eenheid

1. Functionele samenhang in de regio Eindhoven

In de Europese studie Joining Forces is gekeken naar de samenhang van stedelijke omgevingen en hun directe omgeving door te kijken naar werkstromen en inwonersdichtheid/ruimtelijke dichtheid. Uit de studie blijkt dat de SRE-regio een aantal samenhangende verstedelijkte omgevingen kent op basis van inwonersdichtheid (650 inwoners/km²). Dit zijn Eindhoven/Veldhoven/Best/Son/Geldrop, Nuenen, Helmond, Deurne en Valkenswaard.

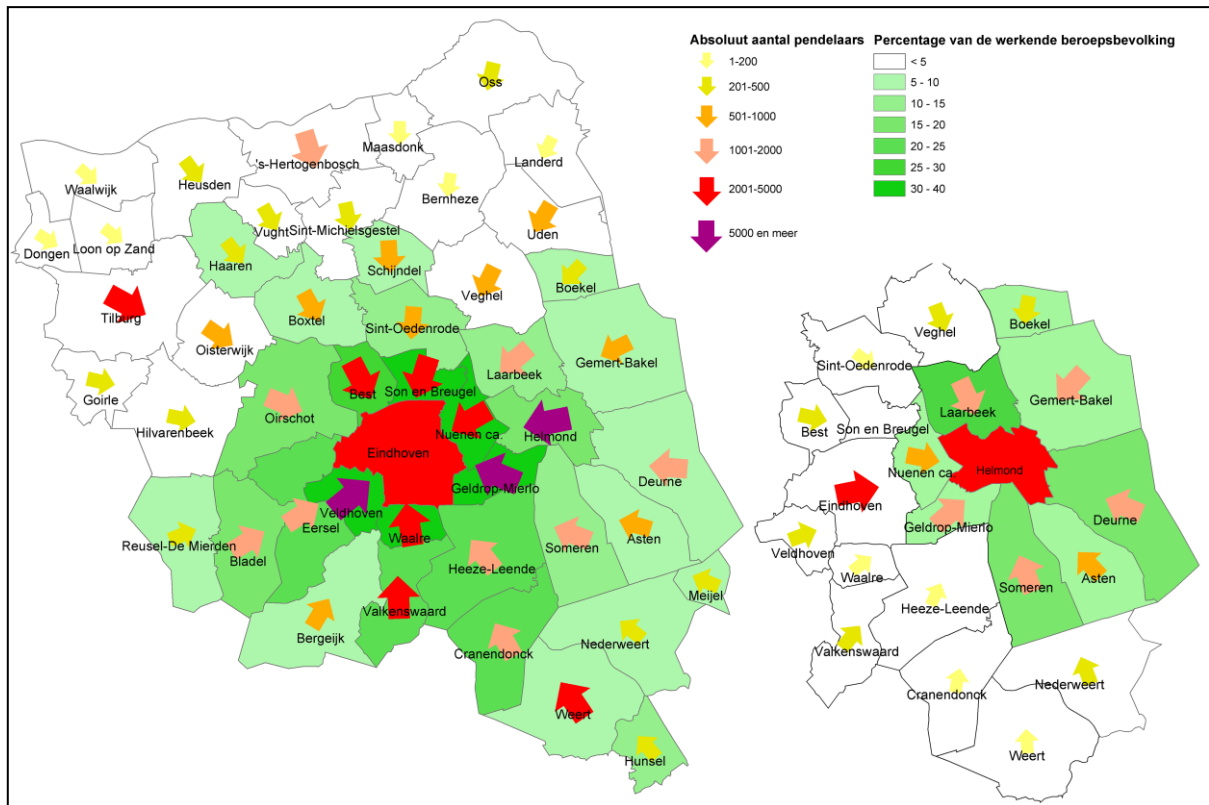
Daarnaast is in de studie gekeken naar de pendelstromen. In de studie is gedefinieerd dat er sprake is van een functionele regio met een samenhangende arbeidspool als tenminste 10% van de werkbevolking in de centrumstad werkt. Hiervan is duidelijk sprake in de regio.

Geconcludeerd kan worden dat de regio een functionele eenheid is, met een duidelijke stedelijke kern. Bovendien is interessant te zien dat volgens dit onderzoek de gemeenten Sint-Oedenrode en de Belgische gemeenten Neerpelt en Hamont-Achel tot de functionele regio behoren.

2. Pendelstromen woon-werkverkeer

Belangrijk criterium voor de vraag of de regio functioneel samenhangt zijn pendelstromen. Eindhoven vervult als centrumstad een belangrijke werkgelegenheidsfunctie voor de omliggende gemeenten. Dit komt duidelijk tot uitdrukking in de pendelrelaties. De intensiteit van de pendel neemt logischerwijs af naarmate de gemeente verder van Eindhoven verwijderd is. Uit de kaart blijkt dat voor de SRE gemeenten geldt dat 10 tot 50 % van de beroepsbevolking in Eindhoven werkt

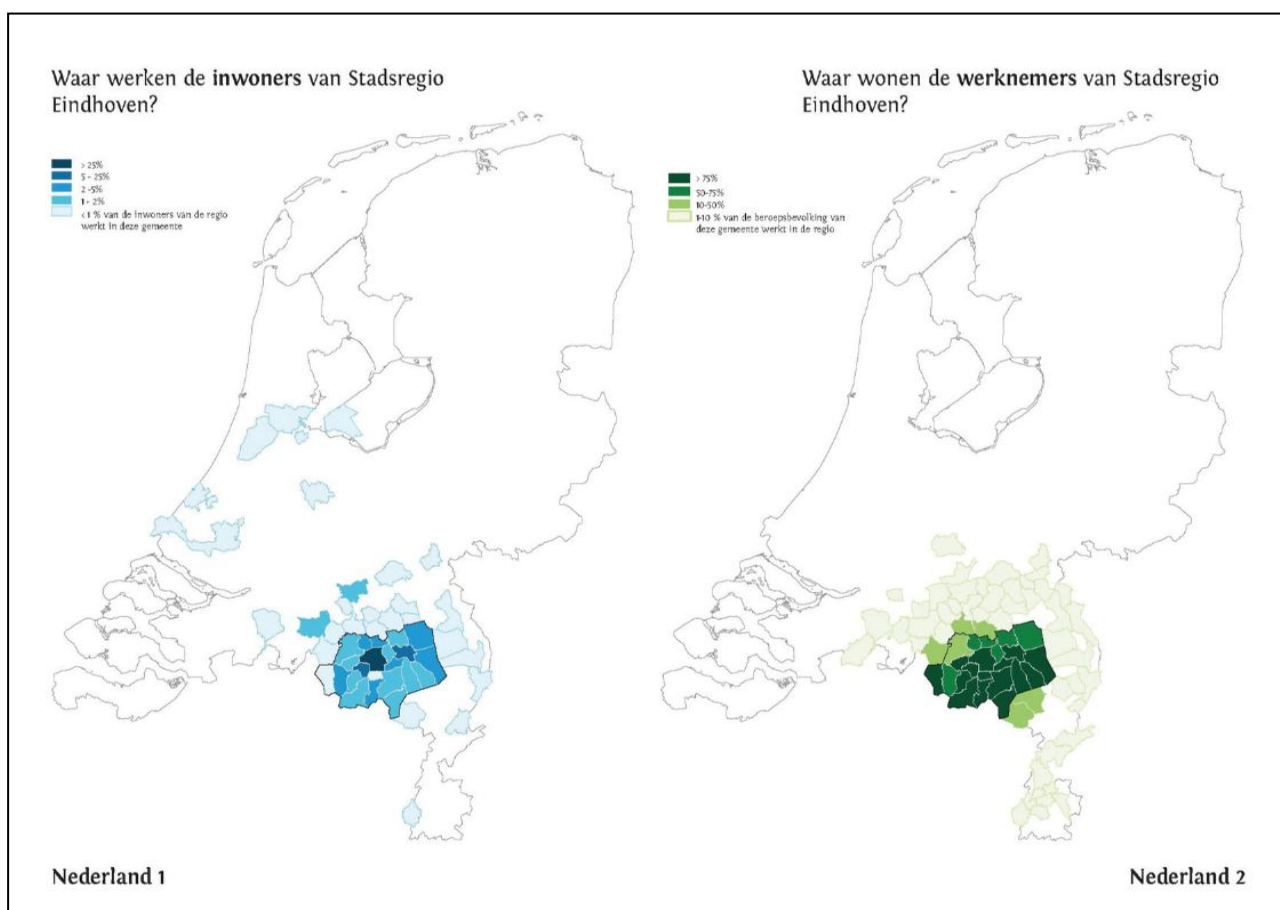
3. Pendelstromen per gemeente

Uit CBS gegevens blijkt dat iedere dag 68.000 mensen uit de omliggende gemeenten naar hun werk gaan in Eindhoven (46.700), Helmond (11.500) en Veldhoven (9.700). Onderstaand overzicht geeft het percentage werknemers aan dat woonachtig is in omliggende gemeenten.

Eindhoven	Helmond	Veldhoven
Waalre (42%)	Laarbeek (20%)	Eersel (12%)
Veldhoven (37%)	Deurne (14%)	Waalre (9%)
Nuenen c.a.(35%)	Gemert-Bakel (12%)	
Son en Breugel (34%)	Asten (11%)	
Geldrop-Mierlo (32%)	Someren (11%)	
Heeze-Leende (26%)		
Best (26%)		

4. Wonen en werken in de regio Eindhoven

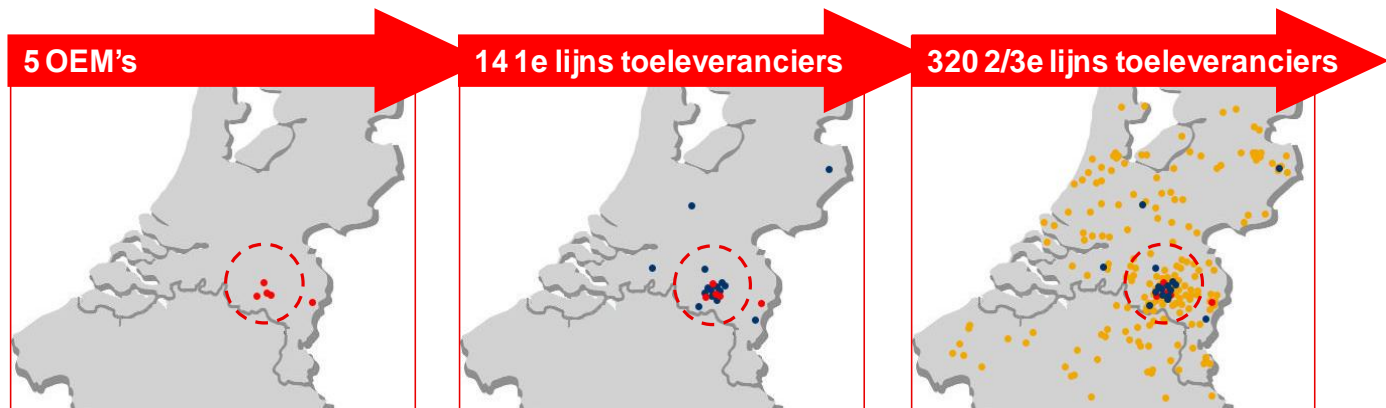
In de studie Midsized Utopia is bekeken waar de inwoners van de SRE-regio werken en waar ze wonen. Uit onderstaande plaatjes blijkt dat de werkgelegenheid redelijk verspreid is over de regio met een concentratie in de stad Eindhoven. Uit het rechter kaartje blijkt dat het overgrote deel van de werknemers ook in het SRE gebied woont.

5. Sterke keten in de hoogwaardige industrie

De regio kent een sterk weefsel van ketens in de hoogwaardige industrie. Uit een recent onderzoek door Brainport, Meesters in Maakindustrie, zijn de verschillende ketens van 5 grote OEM's nader onderzocht. Hieruit blijkt dat een fijnmazig complex van hightech bedrijven verspreid is over het SRE gebied. Het overgrote deel van de OEM'ers, 1^e en 2^e lijns toeleveranciers is binnen een straal van 40 km. rondom Eindhoven gevestigd.

Onderzoek naar de ketens van vijf OEM's in Zuidoost-Nederland wijst uit dat ketens sterk regionaal geconcentreerd zijn

6. Industriële werkgelegenheid

De industriële werkgelegenheid is verdeeld over de gehele SRE-regio, met concentraties in enkele Kempengemeenten (Bergeijk en Bladel), Randgemeenten (Best, Son en Breugel en Veldhoven), Valkenswaard, Helmond (22%) en de Peel (Cranendonck, Laarbeek).

De Gemeente Eindhoven heeft een duidelijke trekkende rol als het gaat om beschikbare banen versus beschikbare beroepsbevolking. Dit zien we ook duidelijk in de randgemeenten rondom Eindhoven met uitzondering van Nuenen en Geldrop-Mierlo.

De concentratie van hightech banen kent overlappings met de concentratie van industriële banen.

Binnen de Kempen zien we een aantal gemeenten met een hoge concentratie (Bergeijk, Bladel).

Van de steden heeft Eindhoven duidelijk meer hightech banen dan Helmond. Binnen de randgemeenten hebben Best, Son en Breugel en Veldhoven de meeste hightech banen. In de Peel is het aantal hightech banen relatief lager (gem. 10%).

	Inwoners	Werkzame Beroeps bevolking CBS	Banen totaal Bedrijven monitor 2008	Industrie banen totaal Bedrijven monitor 2008	Hightech banen ETIN 2007	Werkgelegenheid als % beroepsbevolking	% banen industrie	% Hightech banen
Steden								
Eindhoven	212.300	96.400	143.785	16.420	26.040	149,15	11,42	18,11
Helmond	87.752	39.200	39.905	8.830	3.250	101,80	22,13	8,14
	300.052	135.600	183.690	25.250	29.290	135,46	13,75	15,95
Randgemeenten								
Best	29.025	12.500	18.035	4.270	4.130	144,28	23,68	22,90
Geldrop-Mierlo	38.001	16.200	13.625	1.880	1.270	84,10	13,80	9,32
Nuenen	22.441	10.400	9.015	875	920	86,68	9,71	10,21
Son en Breugel	15.525	5.900	11.980	2.200	2.600	203,05	18,36	21,70
Valkenswaard	30.875	13.200	13.660	2.605	2.060	103,48	19,07	15,08
Veldhoven	43.018	18.900	24.395	4.985	5.010	129,07	20,43	20,54
Waalre	16.547	6.100	5.595	420	590	91,72	7,51	10,55
	195.432	83.200	96.305	17.235	16.580	115,75	17,90	17,22
Peel								
Asten	16.369	6.800	6.860	805	340	100,88	11,73	4,96
Deurne	31.456	13.800	12.970	2.345	1.170	93,99	18,08	9,02
Cranendonck	20.279	8.400	8.080	1.975	1.010	96,19	24,44	12,50
Gemert-Bakel	28.506	14.000	11.770	1.640	940	84,07	13,93	7,99
Laarbeek	21.714	10.900	7.565	1.715	390	69,40	22,67	5,16
Someren	18.230	8.300	7.940	1.250	390	95,66	15,74	4,91
Heeze-Leende	15.193	6.700	5.865	620	280	87,54	10,57	4,77
	151.747	68.900	61.050	10.350	4.520	88,61	16,95	7,40
Kempen								
Bergijk	18.089	8.100	7.945	1.490	970	98,09	18,75	12,21
Bladel	19.131	9.900	11.665	3.355	1.510	117,83	28,76	12,94
Eersel	18.105	7.800	8.975	1.295	690	115,06	14,43	7,69
Oirschot	17.809	7.100	10.715	1.385	650	150,92	12,93	6,07
Reusel-Mierden	12.428	6.900	3.675	365	250	53,26	9,93	6,80
	85.562	39.800	42.975	7.890	4.070	107,98	18,36	9,47
Totaal Regio	732.793	327.500	384.020	60.725	50.390	117,26	15,81	13,12

7. Werkgelegenheid Agro-Food Complex

Uit de ETIN studie uit 2007, 'Economische Waarde van het platteland: Kansen van / voor Brainport', blijkt dat er sprake is van een wijziging in de samenstelling van de agrarische productie. Er vindt een merkbare verschuiving plaats van dierlijke naar plantaardige sectoren. Wel blijven de sectoren van de intensieve veehouderij dominant aanwezig. De glastuinbouwsector in het SRE gebied is in opmars. Het agrocomplex in de Peel heeft de grootste omvang met 9.500 banen. 2.200 banen hiervan zijn toe te schrijven aan Helmond. Het gebied Boven Dommel heeft ook een forse omvang met een totaal van 7.200 banen. 2.900 van deze banen is toe te schrijven aan Eindhoven. Het Agro-Food Complex zorgt voor werkgelegenheid zowel in landelijke als stedelijke gebieden. Het grootste volume ligt in landelijke gebieden

	Beerze-Reusel	Boven-Dommel	De Peel	SRE totaal
Rundveehouderij	1.000	2.400	2.000	5.400
Intensieve veehouderij	1.300	2.100	4.300	7.700
Akkerbouw	400	1.500	1.100	3.000
Tuinbouw	600	1.200	2.100	3.900
Agrocomplex totaal	3.300	7.200	9.500	19.900
Totaal exclusief steden	3.300	4.300	7.300	14.800

8. Werkgelegenheid toerisme en vrijetijdsbesteding

In de ETIN studie wordt de omvang van de toeristische sector op 12.000 banen vastgesteld. Er zijn geen gegevens over het stedelijk gebied in deze studie. In een studie van het Brabants Bureau voor Toerisme is ook gekeken naar het aantal banen in ZO-Brabant. Hierbij is een ruimere indeling gehanteerd dan in de ETIN studie. Het aantal banen in deze studie bedraagt 25.990. Specifieke gegevens op gemeente niveau zijn niet beschikbaar.

	Direct	Indirect
Verblijfstoerisme	1.130	420
Dagtoerisme	22.790	8.430
Zakelijke toerisme	1.700	630
Overig	370	140
Totaal	25.990	9.620

9. Detailhandelstromen

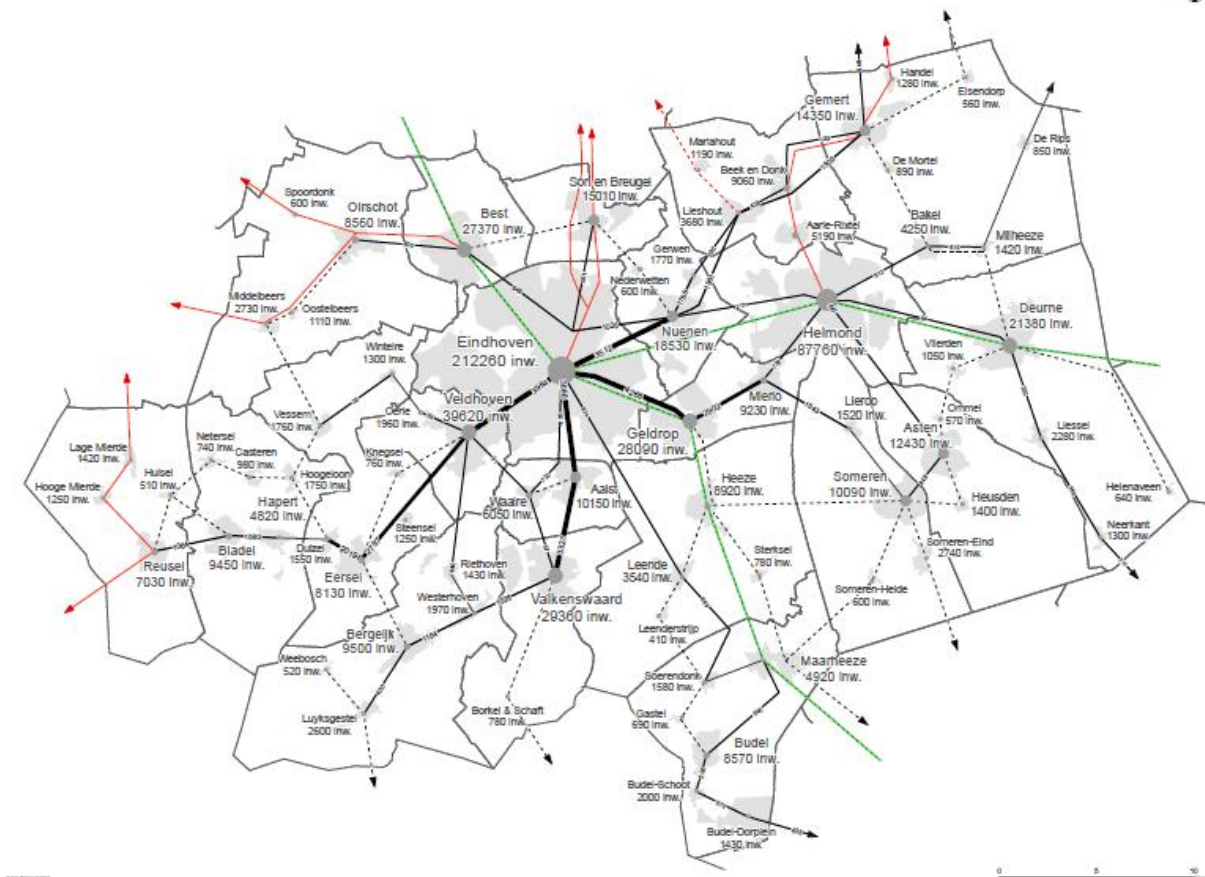
In het regionaal koopstromenonderzoek 2009 is uitvoerig gekeken naar de verschillende koopstromen van zowel dagelijkse als niet dagelijkse goederen in de regio. Hieruit blijkt dat voor dagelijkse goederen 70 tot 90 % van de aankopen in de eigen gemeente plaatsvindt. Voor de niet dagelijkse goederen blijkt dat Eindhoven een sterke bindende rol heeft (20%). De koopkrachtafvoeiing buiten de regio is slechts 6%. Dit betekent dat overgrote deel van de detailhandels aankopen in de regio plaatsvindt.

Onderstaande tabel geeft een totaal overzicht van de koopstromen voor niet-dagelijkse goederen.

Winkelgebied	Regio-verdeling
Centrum Eindhoven	32%
Woensel XL	14%
Helmond Centrum	10%
Veldhoven Centrum	7%
Valkenswaard Centrum	4%

10. Openbaar vervoerstromen

Onderstaand overzicht geeft de OV- (bus)stromen binnen de regio aan. Hieruit blijkt dat het OV-netwerk in de regio sterke stromen heeft naar en van het stedelijk gebied, zowel vanuit de nabijgelegen centrum plaatsen (Nuenen, Geldrop, Veldhoven, Valkenswaard) als ook vanuit het landelijk gebied (Duizel, Gemert, Someren). Het volume van OV-stromen (bus, ov-taxi) naar plaatsen buiten het SRE gebied is laag.

11. Regionale Migratiestromen

In onderstaande tabel het aantal personen weergegeven dat van de ene subregio naar de andere subregio is verhuisd in de periode 2000 tot en met 2008. Een voorbeeld: vanuit Helmond zijn er 4.189 mensen naar Eindhoven verhuisd, terwijl 5.449 mensen de omgekeerde verhuisbeweging hebben gemaakt.

In de daar onderstaande tabel zijn de totale onderlinge migratiesaldi weergegeven voor de periode 2000 tot en met 2008. Een voorbeeld: het migratiesaldo van de Peel naar de Randgemeenten is -306. Dat betekent dat er per saldo 306 mensen verhuisd zijn van de Randgemeenten naar de Peel.

Als de verhuizingen naar de rest van Nederland buiten beschouwing worden gelaten, dan vindt het grootste deel van de verhuisstromen plaats tussen Eindhoven en de Randgemeenten. Absoluut gezien vestigen de mensen uit overig Nederland zich ook voornamelijk in Eindhoven en de Randgemeenten. Helmond trekt in absolute en relatieve de minste mensen van buiten de regio.

Alleen Eindhoven heeft een positief migratiesaldo met overig Nederland: dit betekent dat er in Eindhoven meer mensen van buiten de regio komen wonen, dan dat er vanuit Eindhoven vertrekken naar overig Nederland.

Onderlinge migratiestromen per subregio SRE 2000 t/m 2008

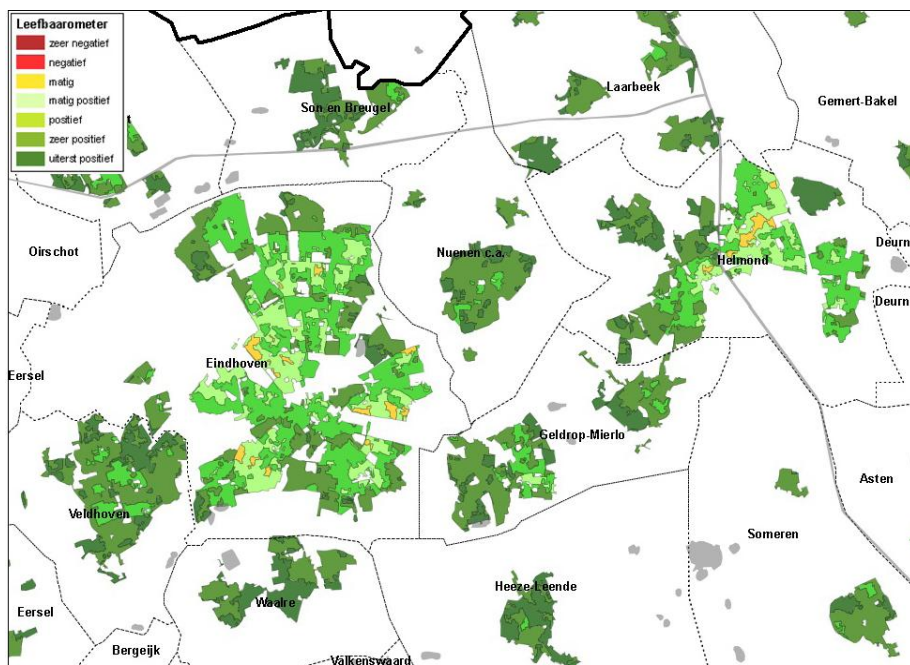
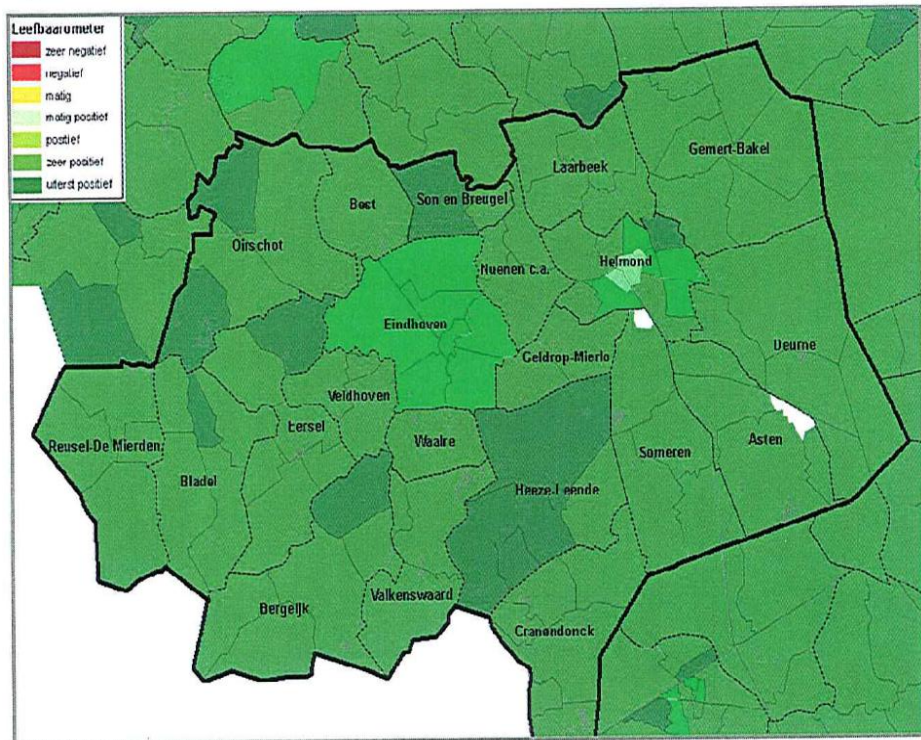
		Naar					
		Eindhoven	Helmond	Rand- gemeenten	De Kempen	De Peel	Overig NL
Van	Eindhoven		5.449	23.545	2.385	3.872	44.000
	Helmond	4.189		3.342	236	5.027	11.926
	Randgemeenten	17.686	4.527		3.461	3.515	22.183
	De Kempen	2.859	244	3.845		409	7.674
	De Peel	4.516	5.449	3.209	410		17.968
	Overig NL	48.651	11.021	21.481	7.414	14.561	

Totale Onderlinge migratiesaldo per subregio SRE 2000 t/m 2008

		Naar					
		Eindhoven	Helmond	Rand- gemeenten	De Kempen	De Peel	Overig NL
Van	Eindhoven		1.260	5.859	-474	-644	-4.651
	Helmond	-1.260		-1.185	-8	-422	905
	Randgemeenten	-5.859	1.185		-384	306	702
	De Kempen	474	8	384		-1	260
	De Peel	644	422	-306	1		3.407
	Overig NL	4.651	-905	-702	-260	-3.407	

12. Hoge Quality of life in regio Eindhoven, zowel op gemeente als op wijkniveau

Figuur 1: Leefbaarheid SRE regio 2008 (Bron: Leefbaarometer)

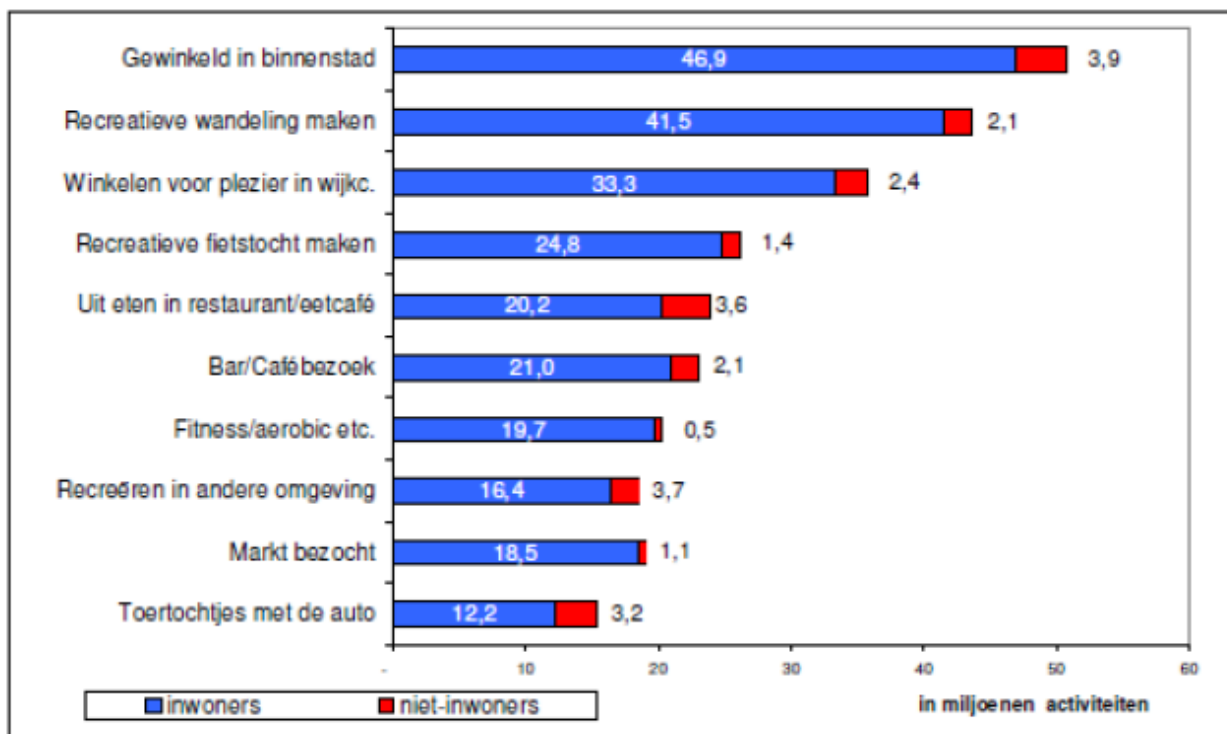

13. Ranglijst Beste Gemeenten Elsevier 2010

Het onderzoek van Elsevier meet de gemeenten op 7 punten: omgeving, zorg en onderwijs, sociaal-economisch klimaat, veiligheid, voorzieningen, bereikbaarheid en gemeentelijke serviceverlening. Bij voorzieningen is nabijheid het uitgangspunt, ook buiten de gemeentegrenzen. Ook zijn rangscores bepaald voor afzonderlijke doelgroepen: gezinnen, senioren, jongeren en dinky's, tweeverdieners zonder kinderen. In de onderstaande tabel staat de score van de vermelde gemeenten.

Gemeente	Top-50 beste gemeenten	Top-25 Gezinnen	Top-25 Senioren	Top-25 Jongeren	Top-25 Dinky's
Waalre	7	6	7		
Eindhoven	14			4	4
Veldhoven	27				
Best	34				
Son en Breugel					9
Eersel					18

14. Top 10 vrijetijdsactiviteiten in Noord-Brabant

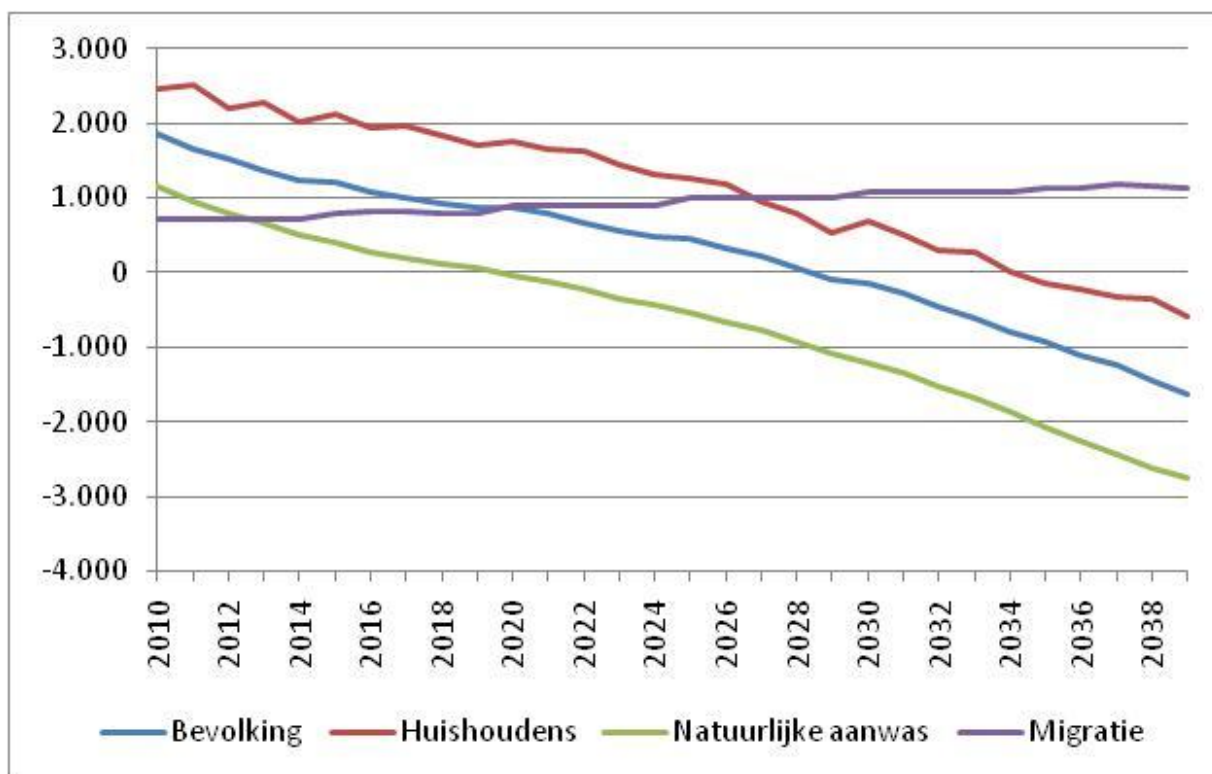

15. Demografische ontwikkeling in de regio Eindhoven in relatie tot woningvoorraad

Volgens de provinciale prognose zal rond 2030 het maximaal aantal inwoners in Zuidoost-Brabant bereikt worden. Daarna zal het aantal inwoners in de regio afnemen. Opvallend is dat de natuurlijke aanwas in 2020 al voor het eerst negatief is: er sterven vanaf dan meer mensen dan er geboren worden. Omdat de regio Eindhoven een aantrekkelijke regio is en daarom verwacht wordt dat het gemiddelde migratiesaldo positief blijft, zal dit zeker niet direct leiden tot bevolkingsafname. Vanuit het buitenland en vanuit andere regio's in Nederland vestigen zich hier meer mensen dan er vertrekken. Echter, de inschatting is dat vanaf 2030 dit positieve migratiesaldo niet opweegt tegen het sterfteoverschot.

Het aantal huishoudens neemt volgens de provinciale prognose nog toe tot 2035. Dat komt doordat er steeds minder mensen per huishouden zijn.

Cruciale factoren om de bevolkingsontwikkeling in de regio op peil te houden zijn de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Zuidoost-Brabant en de kracht / het perspectief van Eindhoven als onderwijsstad. Als studenten zich namelijk eenmaal gevestigd hebben in Eindhoven, blijkt dat een behoorlijk deel daarvan blijft 'hangen' in de regio.

Bijlage 2 – Ontwikkelingen en scenario's voor de regio

Hoe kan de regio zich de komende decennia ontwikkelen tot een regio waar welvaart en welbevinden in balans zijn en van hoog niveau? Er zijn tal van factoren die hierop van invloed zijn, zoals: de doorbraaktechnologieën, de globalisering, demografische ontwikkeling, de ontwikkelingen op milieugebied. Een brede analyse is nodig om te komen tot toekomstscenario's. Scenario's die ons helpen te anticiperen op deze ontwikkelingen. De belangrijkste ontwikkelingen zijn op dit moment:

Technologie

Doorbraaktechnologieën brengen fundamentele veranderingen in de maatschappij teweeg. In het verleden waren de stoommachine en de ontdekking van elektriciteit doorbraaktechnologieën. In de jaren 60 was dit ICT. De informatie technologie heeft geleid tot verlaging van de kosten van coördinatie en communicatie en geleid tot verregaande automatisering en verbetering van productieprocessen. Voor de komende jaren worden belangrijke doorbraaktechnologieën verwacht op het gebied van biotechnologie en nanotechnologie. Dit zal weer leiden tot aantrekkelijke toepassingen en aanpassingen van organisaties. Om tot deze doorbraken te komen moeten mensen elkaar face to face ontmoeten in een aantrekkelijke omgeving.

Globalisering

Bij globalisering spreken we over de integratie van economieën, resulterend in handel in goederen en diensten, uitwisseling van kennis en arbeidsmigratie. Globalisering is in hoge mate het gevolg van de technologische veranderingen. De ICT golf leidt tot het opsplitsen van de productieketen in kleinere eenheden en verspreiding over een groot aantal landen. Het is mogelijk om de productie van onderdelen in 13 landen te laten plaats vinden op een locatie samen te brengen. De handel in taken heeft de handel in goederen vervangen. Verder is de locatie steeds belangrijker. Een succesvolle stad kan hooggekwalificeerde productie aantrekken. Coördinatie van taken en steden is cruciaal. Voorbeelden in onze regio zijn de High Tech Campus Eindhoven en de Automotive Campus Helmond.

Vergrijzing

Een andere onzekerheid is de ontwikkeling van de bevolking. Naar verwachting vlakkt de groei in onze regio af na 2020. Een en ander is afhankelijk van de economische ontwikkeling in de regio en de daarbij behorende dynamiek. Het aantal 65+ers zal in 2038 zijn hoogtepunt bereiken. Ruim een kwart van 17 miljoen Nederlanders is dan 65 jaar of ouder. Dit is van invloed op alle beleidsterreinen: de ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, zorg, leefbaarheid, mobiliteit, toerisme en recreatie etc. Een aantal voorbeelden:

Met betrekking tot volkshuisvesting neemt na 2020 de vraag naar woningen in onze regio af en er is duidelijk vraag naar een ander soort woningen en woonvormen (ouderen, eenpersoonshuishoudens). Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe van 30% naar 50%.

In de regio Eindhoven zal het aantal dementerenden verdubbelen, van circa 6760 in 2007 tot 12.800 in 2030. Dit heeft direct gevolgen voor de organisatie van de zorg. In ieder geval zal bij ongewijzigd beleid de zorg duurder worden door de vergrijzing.

Bevolkingskrimp

Daarnaast speelt het vraagstuk van 'de krimp'. Op het niveau van de totale regio is tot 2030 sprake van een groei van het aantal huishoudens. Huishoudenkrimp is pas rond 2050 aan de orde, onder de voorwaarde dat het lukt om jaarlijks ongeveer 800 personen meer aan te trekken dan er vertrekken. Als het niet lukt om een positief migratiesaldo te realiseren, zal de bevolkingskrimp zich rond 2030 gaan voordoen. De huishoudenskrimp doet zich dan ongeveer tien jaar later voor, vanaf 2040. Op het niveau van de verschillende kernen in de regio is krimp nu al op verschillende plaatsen een actueel probleem. De effecten van een daling in het aantal huishoudens of in de samenstelling van de bevolking (bijvoorbeeld naar leeftijd) zijn groot. Deze manifesteren zich bij uitstek op het schaalniveau van wijken en dorpen en betreffen vooral de woningmarkt en (daarmee) de lokale leefbaarheid. Er kan een zelfversterkend effect optreden waarbij de demografische krimp (dalend aantal huishoudens, selectieve migratie) negatieve ruimtelijke gevolgen heeft (zoals leegstand en verloedering), waardoor bewoners, bedrijven en voorzieningen deze wijken of dorpen als onaantrekkelijke vestigingsgebieden gaan zien, waardoor de ontwikkeling in een negatieve spiraal terecht komt. Herstructurering (in de breedste zin) van potentieel kwetsbare wijken en dorpen is dan ook een belangrijke beleidsopgave voor de komende decennia. Gemengde omgevingen, waar jong en oud door elkaar wonen, kan een antwoord zijn mits passend binnen de ontwikkeling van de marktvrage.

Krapte arbeidsmarkt

De demografische ontwikkelingen in de regio hebben grote consequenties voor de arbeidsmarkt. De regio zal in toenemende mate afhankelijk zijn van werknemers van buiten de regio. De immigratie van (hoog)opgeleiden is noodzaak om de regionale kenniseconomie te stimuleren en de dienstensector te voeden. Deze immigratie bepaalt mede de groeiende vraag naar woningen, infrastructuur, recreatie en werklocaties.

Duurzaamheid

Op het gebied van duurzaamheid zijn er belangrijke veranderingen ophanden. De manier waarop we met grondstoffen en fossiele brandstoffen omgaan, zal de komende jaren wezenlijk veranderen. Grondstoffen en fossiele brandstoffen worden schaars en de prijs steeds hoger. Dit heeft consequenties voor onze manier van leven en de wijze waarop we met onze leefomgeving omgaan. Het thema energie is ook een economische kans en kan zorgen voor een impuls voor de ontwikkeling van de regio.

Daarnaast stelt de schaarste in materialen ons voor de uitdaging om de kringloop van productie, consumptie en recycling opnieuw te ontwerpen. Materialen kunnen hun waarde behouden en steeds weer opnieuw worden opgenomen in een eindeloze, gezonde en veilige kringloop.

Een laatste belangrijk actueel duurzaamheidsthema is de leefomgeving in de regio: de 'quality of life'. Dat we kunnen wonen en werken in of op korte afstand van beleefbare natuur kenmerkt onze regio. We zullen ons echter actief moeten inzetten om ervoor te zorgen dat deze groene leefomgeving behouden blijft en verder versterkt wordt. Een gezonde leef- en werkomgeving is een harde randvoorwaarde voor de (economische) ontwikkeling van de regio, zowel in het stedelijk als het landelijk gebied. Een gezonde leefomgeving betekent een goede bodem- en luchtkwaliteit, een beperking van de geluidsoverlast, voldoende (fysieke) veiligheid en een aanvaardbare concentratie aan ziektekiemen.

Verstedelijking

Er vindt in onze regio een transformatie plaats van het stedelijk gebied. Dit is een direct gevolg van onze economische opgave en de internationale dimensie die dit heeft. Onze regio en vooral de stad Eindhoven (als centrum van het stedelijk gebied) concurreert als vestigingsplaats voor bedrijven en kenniswerkers met andere technologische regio's in de wereld. Dit vraagt om een gericht beleid. Niet alleen het bedrijfsleven en de kennisinfrastructuur in de regio moet van internationale kwaliteit zijn, dat geldt in algemene zin ook voor de stad en de regio. We hebben een sterke stad nodig in een vitale regio.

Ontwikkeling van het landelijk gebied

Ons landelijk gebied is misschien wel meer in verandering dan het stedelijk gebied. Bij de reconstructie van het landelijke gebied gaat het om het versneld ontwikkelen van een "multifunctioneel platteland", waarbij duurzame en dynamische economische, ruimtelijke en sociale ontwikkelingen worden gecombineerd. Er wordt gezocht naar een balans van wonen, werken en recreatie met agrarische functies, landschap, natuur en water. Hierdoor verandert het aanzicht van het platteland. Een herstel van de relatie van voedselproductie en –consumptie is een opgave voor het landelijk gebied, en in het bijzonder de stadrandzones. Dit betekent een hernieuwde en verinnigde relatie tussen stad en platteland. Een vernieuwd productielandschap met recreatieve voorzieningen voor alle inwoners van de regio en voor bezoekers van buiten bepaald het beeld.

De landelijke en stedelijke omgeving zijn sterk van elkaar afhankelijk. De landelijke gemeenten bieden ruimte voor recreatie en toerisme en bieden tegelijk een gedifferentieerd vestigingsklimaat voor bedrijven en een prettige leefomgeving voor velen. De agrarische sector blijft landschappelijk gezien in belangrijke mate beeldbepalend en een economisch krachtige sector. De toenemende combinatie van functies in het landelijk gebied heeft consequenties voor de intensieve veehouderij op het terrein van milieu, gezondheid en schaalgrootte. Dit vraagt om innovatieve oplossingen.

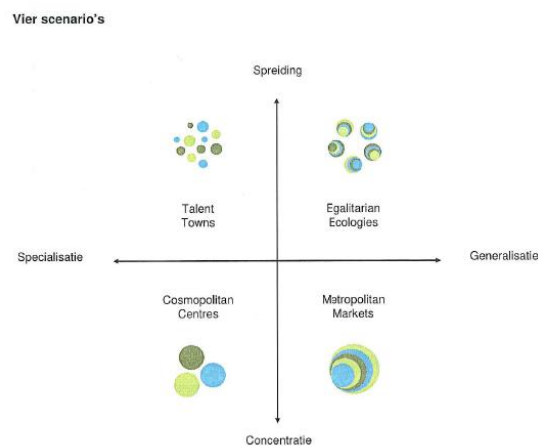
Technologie en omgeving

Een van de meest herkenbare mondiale trends is de steeds verdere integratie van technologie in het dagelijks leven. Dit zullen we onder andere zien in de zorg. De kennis bij de industrie in onze regio kan bijdragen aan het toepassen van domotica en robotica om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen in een omgeving die ook fysiek bij kan dragen aan deze zorg.

Scenario's

De ontwikkelingen gaan zo snel dat de overheid zal moeten evolueren. Van het volgen van de ontwikkelingen naar er op anticiperen en het bepalen van de verandering. Wij moeten voorbereid zijn op de toekomst en in staat zijn transregionaal en transnationaal te denken. Een overheid is nodig die allianties vormt en richting geeft.

In de Regionale Agenda moeten wij antwoorden vinden op de impact van de demografische veranderingen; de impact van het tekort aan fossiele brandstoffen en tekort aan grondstoffen; van de veranderingen op het gebied van mobiliteit; de globalisering van de economie; de focus op kennis en de gevolgen voor de arbeidsmarkt; de transitie van het landelijk gebied etc. Deze veranderingen vragen om keuzes en focus. De basis hiervoor is niet de situatie van nu, maar de verwachtingen over de situatie in 2020 en verder. Om richting aan de discussie te geven sluiten wij aan bij de scenario's zoals deze door het CPB voor Nederland zijn uitgewerkt en de scenario's die de Europese Commissie heeft uitgewerkt voor Europa.

Vier scenario's voor de toekomst

Het CPB schetst vier scenario's voor de toekomst. De meest waarschijnlijke voor onze regio is die van Talent Towns. Hier vallen steden van 100-200.000 inwoners onder; met productiefaciliteiten verspreid over een regio; hoogwaardige innovatie en design; gericht op de wereldmarkt; goede virtuele en luchtverbindingen; hoogopgeleide arbeidskrachten; met hoge gevoeligheid voor conjuncturele veranderingen. Voor zuidoost Nederland (Brainport Agenda 2020) is het scenario van Cosmopolitan Centre denkbaar. Kenmerken zijn: bedrijven zijn gericht op onderzoek; een sterke relatie tussen bedrijven en universiteiten; belangrijke productieknooppunten voor de industrie; gericht op doorbraaktechnologieën en -diensten; gericht op de wereldmarkt; handel in intermediaire goederen; activiteiten tussen en binnen steden.

Uitgaande van het scenario van Talent Towns kunnen we opmerken dat de regio zich op dit moment op een goede manier aan het ontwikkelen is. Niet alleen worden campussen ingericht, maar worden ook ontmoetingsplekken voor kenniswerkers ingericht en wordt gewerkt om de basics, business, people en technologie optimaal te faciliteren. Een aantrekkelijke regio is een aantrekkelijke plek voor kenniswerkers.

De Europese Agenda 2020

In de Europese Agenda 2020 is de innovatie agenda leidend. In de aanpak richt de Europese Commissie zich minder op steden en meer op de ontwikkeling van gespecialiseerde kennisregio's. Onze regio voldoet qua inwoneraantal niet aan de definitie 'kennisregio' maar op basis van het belang van de regio voor het BNP voldoet de regio zeker aan de definitie. Ook hier wordt de regio zuidoost Brabant als een belangrijke speler op de wereldmarkt erkend.

Wat moeten wij de komende jaren doen om onze positie te behouden en uit te breiden?

Bestuurlijk gezien hebben wij geen invloed op de innovatie zelf. Bedrijven en universiteiten volgen hun eigen spoor. Wel kunnen wij situaties creëren waarin deze bedrijven en universiteiten zich graag

verder ontwikkelen. Een leef- en werksituatie creëren waar kenniswerkers graag naar toe gaan om andere kenniswerkers te ontmoeten en een bijdrage leveren aan innovaties. De overheid kan daar op verschillende manieren op reageren. Het is goed om binnen de triple helix samen te werken aan ontwikkelingen. In deze samenwerking. Op deze manier weet de overheid hoe op ontwikkelingen vooruitgelopen kan worden. Dit vraagt om een sterke coördinatie van beleid. Het is aan u om aan te geven hoe u als regio wilt opereren. Hieronder hebben we drie situaties geschetst die tijdens de consultatie van bestuurders naar voren zijn gekomen.

1. Een sterke regio

Hierbij sluiten wij aan bij de doelstellingen van Europa 2020 (en de scenario's van Talent Town en Cosmopolitan Centre van het CPB). Meer dan in de afgelopen periode wordt ingezet op innovatie. Niet alleen wordt het accent gelegd op kennisinnovatie maar ook op innovatie van de samenwerking. Meer internationale samenwerking is nodig om mondiaal een rol te blijven spelen. Dit betekent voor onze regio dat op het gebied van industrie, bedrijvigheid, onderwijs, wet en regelgeving er (internationale) allianties gesmeed moeten worden die bijdragen aan het versterken van de regio; het creëren van een dynamische en prettige regio om te wonen; het creëren van een prettig vestigingsklimaat; het creëren van hoogwaardig onderwijs; het stimuleren van een transnationale arbeidsmarkt. Gemeenten zijn bereid bepaalde domeinen aan te pakken op het regionale schaalniveau. Lokaal wordt vooral gefocust op leefbaarheid en welzijn. Regionaal wordt gewerkt aan een stevig economisch fundament voor de regio. De regio profileert zich internationaal waardoor het een gewilde regio wordt om te wonen, werken en studeren.

2. Een gesloten regio

Hierbij sluiten wij aan bij de wens om vooral daar samen te werken waar de lokale schaal te klein is. Lokale autonomie en focus staat voorop. Regionale samenwerking wordt vooral gezocht op beheersterreinen. Voorbeelden zijn: belastinginning, personeelszaken, ICT, onderhoud infrastructuur, inkoop van diensten en producten. Er wordt reactief gereageerd op internationale ontwikkelingen. Samenwerking met andere (internationale) regio's wordt niet gezocht. De regio profileert zich als een regio waar de culturele identiteit belangrijker is dan economische ontwikkeling. De regio leunt hierbij vooral op toerisme en recreatie. Werkgelegenheid in andere sectoren zal afnemen en de 'krimp' zal in de regio versnellen. De stedelijke omgeving neemt het voortouw op het gebied van innovatie en geeft kleur aan het scenario van 'Talent Town' en sluit aan bij de Europese Agenda 2020.

3. Een verdeelde regio

Ook hier staat lokale autonomie en focus voorop. Gemeenten zoeken samenwerking (met andere gemeenten of private partijen) daar waar op korte termijn succes geboekt kan worden. Korte termijn successen staan centraal. De regio verdwijnt als "hulpstructuur". De regio Eindhoven wordt een verdeelde regio, zonder eigen identiteit. De eigen lokale identiteit is belangrijker dan de regionale of provinciale identiteit. De regio profileert zich niet en is onherkenbaar in het internationale veld. Dit heeft consequenties voor de economie. De werkgelegenheid neemt af; het aanbod van studenten neemt af, waardoor opleidingen verdwijnen. De 'krimp' neemt toe wat effecten heeft op de kwaliteit van de dienstverlening zoals de zorg en het onderwijs. De stedelijke omgeving neemt het voortouw op het gebied van innovatie en geeft kleur aan het scenario van 'Talent Town' en sluit aan bij de Europese Agenda 2020.

In onze ogen zou het onverstandig zijn wanneer we niet voor het scenario van de sterke regio gaan. In veel discussies in de afgelopen periode zijn argumenten gehanteerd die thuis lijken te horen bij de scenario's 2 en 3. Het gaat om opmerkingen over regionale samenwerking in de trant van: 'what's in it for us' of kan de regio zichtbaar maken wat de concrete resultaten zijn voor onze individuele gemeente. Ook financiën spelen een rol. "De economische crisis dwingt ons tot keuzes." Wanneer gemeenten moeten bezuinigen, kan er minder worden geïnvesteerd. (Er komt minder geld binnen, dus moet het licht uit).

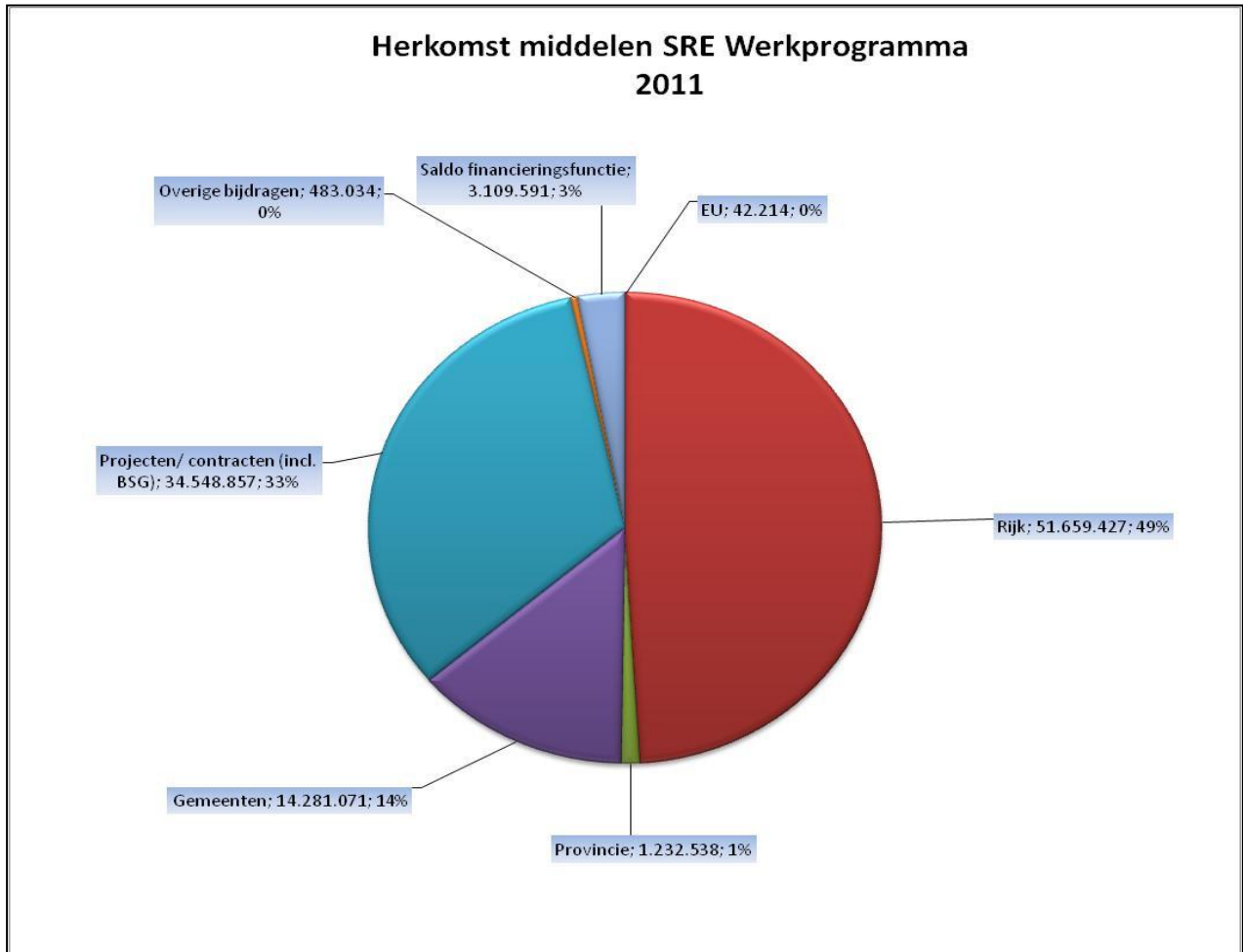
Juist in periodes dat het minder gaat moet er geïnvesteerd worden. En juist in regionale samenwerking om op de lange termijn welzijn en welvaart te kunnen garanderen. Vanuit de gedachte van 'een sterke regio', moet ook de lokale overheid innoveren. Bereid zijn om taken op het regionale schaalniveau op te pakken, die van belang zijn om economische groei mogelijk te maken; bereid zijn om te participeren in grootschalige projecten als 'participant' met alle kennis en kunde die de overheid bezit.

Bijlage 3 – Inkomsten en uitgaven SRE

Middelen voor een regionaal programma

Van elke euro die het SRE uitgeeft, komt 14 cent van de gemeenten als inwonerbijdrage voor regionale taken en projecten. In totaal gaat het om circa € 14,9 miljoen. De grootste financiële bijdrage (€ 51 miljoen) levert het Rijk voor wettelijke taken. Dit is 49% van het totaal.

Een ander belangrijk deel (bijna € 34 miljoen, ofwel 32%) 'verdient' het SRE met contractactiviteiten, vooral voor individuele gemeenten. De Provincie draagt van elke euro die het SRE uitgeeft circa 1 cent bij. Dit is € 1,2 miljoen, voor gedecentraliseerde taken.

Bestemming van gemeentelijke bijdrage

De totale inwonerbijdrage voor het SRE bedraagt in 2011 € 15,10. Deze bijdrage is opgebouwd uit:

1. Een algemene bijdrage van € 5,76 per inwoner voor de algemene en bestuurlijke werkzaamheden van het SRE. Ongeveer tweederde deel van deze bijdrage gaat naar directe personeelskosten. Een specificatie hiervan per beleidsterrein is opgenomen in de tabel op de volgende pagina.
2. Het SRE Stimuleringsfonds (€ 5,38 per inwoner).
3. De toeristisch recreatieve taak (€ 1,08 per inwoner).
4. Het Regionaal Milieuwerkprogramma (€ 1,69 per inwoner).
5. Brainport Development (€ 0,865).
6. Besluit woninggebonden subsidies (€0,323).

Inzet inwonerbijdrage per beleidsveld 2011

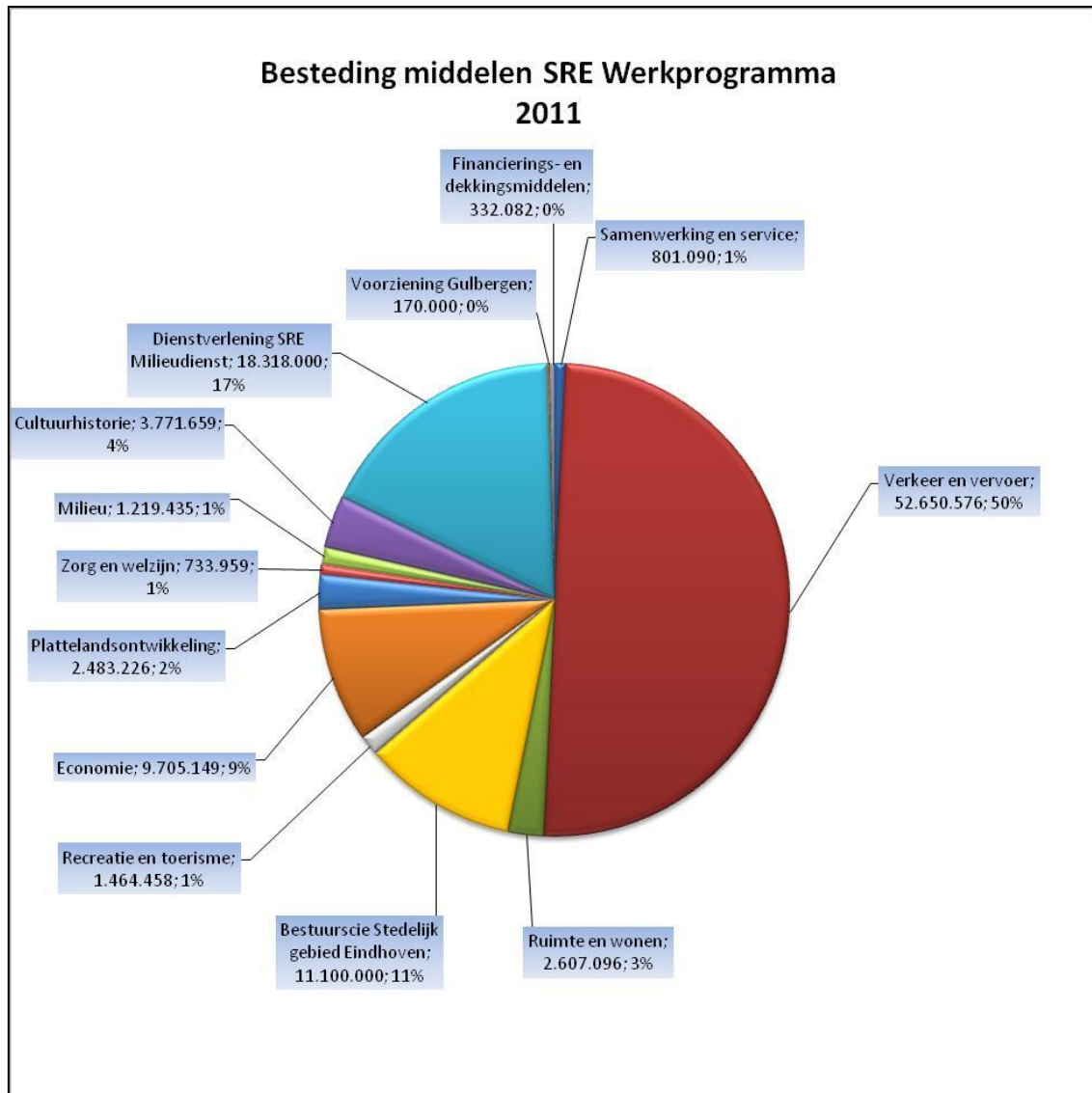
Programma	Uitgaven	%	per inwoner
Samenwerking en service	801.090	7,22	1,089
Verkeer en vervoer	261.204	2,36	0,355
Ruimte en wonen	754.365	6,80	1,026
Recreatie en toerisme	259.988	2,34	0,354
Economie	923.327	8,33	1,256
Plattelandsontwikkeling	437.426	3,94	0,595
Zorg en welzijn	263.293	2,37	0,358
Cultuurhistorie	513.538	4,63	0,727
	4.214.231	38,00	5,76

Specifieke bijdragen	Uitgaven	%	per inwoner
Besluit woninggebonden subsidies	237.388	2,14	0,323
Brainport	635.816	5,73	0,865
Toeristisch recreatieve taak	796.756	7,18	1,083
SRE Stimuleringsfonds	3.957.697	35,69	5,382
Regionaal Milieuwerkprogramma	1.248.535	11,26	1,698
	6.876.192	62,00	9,351

TOTAAL	11.090.423	100	15,11
---------------	-------------------	------------	--------------

Besteding totale middelen van het SRE

In onderstaand diagram staat de besteding van de totale middelen per programma weergegeven. De helft van de middelen wordt uitgegeven in het kader van mobiliteit. Ruim 17 % wordt besteed aan contractactiviteiten, vooral voor individuele gemeenten (SRE Milieudienst). De activiteiten voor het stedelijk gebied beslaan 11 %. Voor de resterende activiteiten van de overige programma's resteert ruim 20 %.

Bijlage 4 – Mutaties Regionale Agenda

Ten opzichte van de versie van de Regionale Agenda van 7 februari 2011 zijn de volgende aanpassingen gedaan:

1. Samenvatting: de eerste 3 alinea's en de passage onder "Focus op economie en leefbaarheid".
2. Inleiding: laatste alinea pagina 3; eerste en laatste alinea pagina 4.
3. Hoofdstuk 5: onder ambitie (pagina 16) en onder het kopje bij subdoelen (pagina 17).
4. Hoofdstuk 6: eerste alinea (pagina 18) en de paragraaf voorzieningen: (pagina 24) eerste en derde alinea.
5. Hoofdstuk 7: één na laatste alinea (pagina 28).
6. Hoofdstuk 8: verplaatsing tabel verdeling inwonerbijdrage naar bijlage 3 en enkele redactionele correcties.
7. Bijlage 1: aanpassing tabel onder 11 Regionale Migratiestromen.

Samenwerkingsverband
Regio Eindhoven

Keizer Karel V Singel 8
5600 AZ Eindhoven

T : 040 259 45 94
F : 040 259 45 40
E : info@sre.nl
I : www.sre.nl

Uitgave: mrt 2011

Met dank aan:
Hans Baltés
(foto Waalre)
Michiel Wasmus
(foto Best)